

УНИВЕРЗИТЕТ „СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЈ“ ВО СКОПЈЕ

**ИЗВЕШТАЈ ЗА САМОЕВАЛУАЦИЈАТА
НА
УНИВЕРЗИТЕТОТ „СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЈ“ ВО СКОПЈЕ
(за периодот 2010/2011-2012/2013)
Прв дел: Главен дел на Извештајот за самоевалуација**

Скопје, јуни 2014

СОДРЖИНА

1. ВОВЕД	2
2. ИНСТИТУЦИОНАЛЕН КОНТЕКСТ	3
2.1. ИСТОРИСКИ ОСВРТ	3
2.2. ПРАВЕН СТАТУС И АВТОНОМИЈА	4
2.3. ГЕОГРАФСКА ПОЛОЖБА НА УНИВЕРЗИТЕТОТ	4
2.4. ТЕКОВНА СОСТОЈБА НА НАЦИОНАЛНИОТ И РЕГИОНАЛНИОТ ПАЗАР НА ТРУДОТ	5
2.5. СТРУКТУРА, СТУДЕНТИ, АКАДЕМСКИ И АДМИНИСТРАТИВЕН КАДАР	6
2.6. НАЦИОНАЛЕН СИСТЕМ ЗА ОБЕЗБЕДУВАЊЕ И КОНТРОЛА НА КВАЛИТЕТОТ	7
3. НОРМИ И ВРЕДНОСТИ, МИСИЈА И ЦЕЛИ	8
3.1. МИСИЈА И СТРАТЕГИСКИ ЦЕЛИ НА УНИВЕРЗИТЕТОТ „СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЈ“ ВО СКОПЈЕ	8
3.2. УПРАВУВАЊЕ И РАКОВОДЕЊЕ	9
3.3. АКАДЕМСКИ ПРОФИЛ	11
3.4. ПРИДРУЖНИ АКАДЕМСКИ АКТИВНОСТИ	12
3.5. ФИНАНСИРАЊЕ	12
3.6. ПОЛОЖБАТА НА УКИМ НА ЛОКАЛНО, НАЦИОНАЛНО, РЕГИОНАЛНО И НА ИНТЕРНАЦИОНАЛНО НИВО	12
4. УПРАВУВАЊЕ И АКТИВНОСТИ	13
4.1. УПРАВУВАЊЕ И РАКОВОДЕЊЕ	13
4.2. АКАДЕМСКИ ПРОФИЛ	17
4.2.1. Настава	17
4.2.2. Научноистражувачка работа	19
4.3. ПРИДРУЖНИ АКАДЕМСКИ АКТИВНОСТИ	20
4.4. ПОДДРШКА НА СТУДЕНТИТЕ	21
4.5. ФИНАНСИРАЊЕ	22
5. АКТИВНОСТИ ЗА КОНТРОЛА НА КВАЛИТЕТОТ	23
6. СТРАТЕГИЈА ЗА РАКОВОДЕЊЕ И КАПАЦИТЕТ ЗА ПРОМЕНИ	25
6.1. SWOT	26
7. ЗАКЛУЧОК	27
8. ЛИСТА НА ПРИЛОЗИ	29

1. В о в е д

Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје (УКИМ), како членка на Европската асоцијација на универзитети (ЕУА), следејќи ја Програмата за институционална евалуација на Европската асоцијација на универзитети (ЕУА) и насоките за спроведување самоевалуација и надворешна евалуација, во изминатиот период помина низ три евалуациони процеси - првичната евалуација во 2003 година, последователна евалуација во 2008 година, а на иницијатива и со финансиска поддршка од страна на Светска банка беше спроведена уште една последователна евалуација во 2011 година.

Тргувајќи од потребата за надворешна, објективна оценка и обезбедување континуиран развој и квалитет во сите области на дејствување, Универзитетскиот сенат, на 14. седница одржана на 29.11.2013 година, донесе Одлука за избор на членови на Комисијата за евалуација за наредниот четиригодишен мандатен период, во следниов состав: *проф. д-р Соња Алабаковска* од Медицинскиот факултет, *проф. д-р Димитар Ташковски* од Факултетот за електротехника и информациски технологии, *проф. д-р Митко Младенов* од Природно-математичкиот факултет, *проф. д-р Зехра Хајрулаи-Муслиу* од Факултетот за ветеринарна медицина, *проф. д-р Ганка Цветанова* од Институтот за социолошки и политичко-правни истражувања, *проф. м-р Горан Трпчевски* од Факултетот за драмски уметности, *Симона Димовска* и *Марија Василевска*, студенти на Правниот факултет „Јустинијан Први“ и *Марина Рајчевска*, студент на Економскиот факултет.

На 16. седница на Универзитетскиот сенат, одржана на 31.1.2014 година, донесена е Одлука за поведување постапка за спроведување надворешна евалуација на УКИМ од експертски тим на ЕУА и за обезбедување финансиски средства за реализација на евалуациониот процес.

Во рамките на исполнувањето на обврските кои произлегуваат од Законот за високото образование (ЗВО) на Р. Македонија, Комисијата за евалуација на УКИМ беше задолжена за спроведување процес за самоевалуација и изработка на Извештај за самоевалуацијата на УКИМ, во кој ќе биде опфатен периодот 2010/2011-2012/2013. Тоа значеше работата на Извештајот да се остварува во две насоки - да ги содржи елементите утврдени од Одборот за акредитација и евалуација на високото образование на Р. Македонија, од една, и структурата и содржината утврдени во насоките на ЕУА за институционална евалуација, од друга страна.

Координатори на целокупниот процес на евалуација се ректорот *проф. д-р Велимир Стојковски* и проректорот за настава *проф. д-р Влатко Стоилков*.

За успешно спроведување на евалуациониот процес на Универзитетот, неопходна беше соработката и ангажманот на единиците на УКИМ. За таа цел, за самоевалуацијата и за надворешната евалуација навреме беше информирана целокупната универзитетска заедница - наставниот кадар, административните служби и студентите. Беше доставено известување до сите единици на УКИМ, а на огласните табли, на интернет-страниците на факултетите/институтите и на интернет-страницата на УКИМ беше објавено посебно соопштение.

Комисијата за евалуација ја започна својата работа на 17 јануари 2014 година. Членовите беа поделени во работни групи кои добија задолженија според позицијата и компетенциите на секој член, со цел што пообјективна анализа на податоците. Административните работи и логистичката поддршка на целокупниот самоевалуационен процес ги вршеше определен тим од Централната стручна служба на УКИМ - Ректоратот: Костадина Мокрова, м-р Марија Ценевска, м-р Катерина Петреска, м-р Маја Анастасова Христова и Зоран Кордоски.

Состаноците на Комисијата се одржуваа еднаш неделно за да се дискутираат во одделни сегменти податоците и анализите за нив, а одделните работни групи остваруваа постојана меѓусебна интерна и екстерна комуникација.

Извештајот за самоевалуацијата е резултат на податоците од извештаите за самоевалуација на единиците на УКИМ, податоците и информациите добиени од раководните органи и административните служби на Универзитетот и на единиците. Согласно со ЗВО (Сл. весник на РМ, бр. 151/2012) и Статутот на УКИМ (Сл. весник на РМ, бр.156/2008, бр.13/2012 и бр. 104/2013), самоевалуацијата на единиците и на Универзитетот се законска обврска, а процесот на самоевалуација е задолжителен на секои 3 години.

Извештаите за самоевалуација на единиците на УКИМ, како основна база на податоци, беа претходно изготвени од страна на комисиите за самоевалуација на единиците, според Упатство за самоевалуација и обезбедување и оценување на квалитетот на единиците на УКИМ, донесено од страна на Универзитетскиот сенат на 30 април 2013 година.

Тешкотиите со кои се соочи Комисијата беа во насока на обемот, видот и комплексноста на податоците добиени од големиот број на единици во состав на Универзитетот, кои требаше сумарно да се анализираат и да се прикажат како што се бара во Упатството на ЕУА.

Извештајот за самоевалуацијата е разгледан и усвоен од страна на ректорот, Ректорската управа и Универзитетскиот сенат.

Според воспоставената практика и согласно со законските прописи, по завршувањето на евалуациониот процес, Извештајот за самоевалуацијата, заедно со Извештајот за институционална евалуација од ЕУА, ќе биде објавен на интернет-страницата на УКИМ и ќе биде доставен до Министерството за образование и наука.

2. Институционален контекст

2.1. Историски осврт

Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ е формиран со Законот за Универзитетот на Собранието на Народна Република Македонија на 26 јануари 1949 година, како научно-воспитна установа на НРМ со три факултети - Филозофскиот факултет, Медицинскиот факултет и Земјоделско-шумарскиот факултет. Во годината на основањето, Универзитетот ја остваруваше својата дејност со 77 постојани наставници и соработници и со 989 студенти.

Со Законот за високото образование од 2000 година, на УКИМ се започнати реформи во високообразовната дејност во правец на вклучување во единствениот европски простор на високото образование и имплементација на принципите на Болоњската декларација.

Во 2008 година, со Законот за високото образование, Универзитетот ја усогласи целокупната дејност со законските решенија за интегриран автономен универзитет. Имплементацијата на новата законска регулатива претпоставуваше нова организациона структура, промени во процедурите во делокругот на академските прашања и промени во управувањето и надлежностите на органите на Универзитетот и единиците. Со новиот Закон е одземен правниот субјективитет на единиците на УКИМ. Структурата на органите и телата на УКИМ остана иста, со тоа што дел од ингеренциите беа пренесени на одделни тела. Основен акт на Универзитетот е Статутот, на кој согласност дава основачот - Собранието на Р. Македонија. Единиците на Универзитетот, наместо поранешните статuti, сега имаат правилници со кои, во согласност со Статутот на УКИМ, се уредуваат внатрешните односи и нивното работење. Универзитетскиот сенат, на 2. седница одржана на 16.9.2008 година и на вонредната седница одржана на 13.11.2008 година, го донесе Статутот на Универзитетот, на кој беше дадена согласност од Собранието на Р. Македонија на 17 декември 2008 година.

Во 2009 година беа потпишани: Меморандум со Министерството за здравство на Р. Македонија, спогодби со универзитетските клиници, како и анекси на спогодбите. Со тоа беше решен статусот на наставниците и соработниците на Медицинскиот и Стоматолошкиот факултет, со модел на воспоставување двоен работен однос, со универзитетските клиници и со Универзитетот.

Во однос на структурата и составот на УКИМ, согласно со ЗВО и Статутот на УКИМ, Универзитетот го сочинуваат факултети и институти како редовни единици. Од 1 јануари 2009 година, Православниот богословски факултет „Свети Климент Охридски“ има статус на придружна членка на УКИМ, а од 8.2.2011 статус на прудружна членка на УКИМ има и Националната и универзитетска библиотека „Св. Климент Охридски“ во Скопје.

Собранието на Р. Македонија донесе закони за основање на уште 2 единици во состав на УКИМ: Факултет за дизајн и технологии на мебел и ентериер (Сл. весник на РМ бр.57 од 26.4.2010), како правен следбеник на Институтот за дрвна индустрија на Шумарскиот факултет и Факултет за информатички науки и компјутерско инженерство (Сл. весник на РМ бр.171 од 30.12.2010). Со настанатите промени, Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ денес го сочинуваат 23 факултети, 5 научни институти и 12 придружни членки (**Прилог 1**).

Во изминатите десетина години, промените на Универзитетот, во основа, се однесуваат на следниве аспекти: создавање современа регулатива, со која на нов начин се уредуваат односите на Универзитетот и факултетите/научните институти во сите домени од нивното работење; изградување стратегија за развој на високото образование и научната дејност; воспоставување нови правила за студирање, со кои студентот е во фокусот на образовниот процес; изградување концепт за современ начин на студирање според принципите на болоњскиот процес преку воведување на кредит-трансфер систем; спроведување систем за оценка и обезбедување квалитет во високото образование преку

самоевалуација и евалуација на дејноста и на академскиот кадар на Универзитетот; интензивирање на активностите за вклучување во меѓународни програми и проекти во правец на интернационализација на високото образование.

Промените во организацијата и интеграцијата обезбедија основа за практично заживување и функционирање на УКИМ како интегриран универзитет со единствена цел - јакнење на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, негување на традицијата како најстар и најголем универзитет во државата и придонес кон промоцијата на квалитетот во високото образование, истражувањето и иновациите, во градењето на заедничкиот европски образовен простор.

2.2. Правен статус и автономија

Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје е јавна високообразовна институција и е првиот државен универзитет во Р. Македонија. Неговата дејност е уредена со Законот за високото образование (ЗВО) и со Статутот на Универзитетот. Со ЗВО од 2008 година, Универзитетот ја усогласи целокупната дејност со законските решенија за интегриран автономен универзитет. Основен акт на Универзитетот е Статутот, на кој согласност дава основачот - Собранието на Република Македонија. Единиците на Универзитетот имаат правилници кои се во согласност со Статутот на Универзитетот и со кои се уредуваат внатрешните односи и нивното работење.

Највисок орган на управување и стручен орган на УКИМ е Сенатот, со кој претседава ректорот, потоа Ректорската управа, и ректорот, кој е раководен орган. Во процесот на одлучување на Универзитетот учествуваат и проректорите, деканите/директорите на единиците, наставно-научните совети/научните совети на единиците, комисиите и други тела на органите на УКИМ и единиците (**Прилог 2 и Прилог 3**).

Во согласност со ЗВО, а користејќи ја својата автономија, Сенатот на УКИМ одобрува статус на придружни членки и формирање на нови факултети.

УКИМ е интегриран универзитет со централизиран буџет за подобро управување и обезбедување на квалитетот. Единиците имаат потсметки со што им се дава поголема автономија, но и одговорност и отчетност во управувањето и функционирањето.

УКИМ е автономна институција и самостојно одлучува за својата мисија, стратегија, структура, активности, управување со истражувачките и наставни потенцијали и односи со други национални и меѓународни универзитети и институции. Сите активности на Универзитетот се во согласност со важечките законски прописи и со актите на Одборот за акредитација и евалуација на високото образование во Р. Македонија, со кои е пропишана одговорноста на Универзитетот за квалитетот на наставата и истражувањата, осигурување на академската слобода, транспарентноста на одлуките во поглед на управување со ресурсите.

Во рамките на одговорноста, отчетноста и транспарентноста во работењето, ректорот, секоја година, поднесува извештај за работата пред Сенатот на Универзитетот, кој се објавува на интернет-страницата на УКИМ и се доставува до основачот – Собранието на Р. Македонија.

2.3. Географска положба на Универзитетот

Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ се наоѓа во Скопје, најголем и главен град на Р. Македонија. Скопје се наоѓа во северозападниот дел на Македонија, на двата брега на реката Вардар, на надморска височина од 255 метри. Урбаната површина на градот се протега низ целата Скопска Котлина, на околу 30 километри во должина, се состои од 10 општини и околу 700.000 жители или повеќе од една третина од населението на Македонија. Градот Скопје е раскрсница на два меѓународни коридора, Е-65 и Е-75. Поголеми регионални градови во близина на Скопје се Белград (439 km), Софија (232 km), Тирана (312 km) и Солун (235 km).

УКИМ е најстара високообразовна институција од 5-те државни и 18-те приватни акредитирани универзитети во Македонија. Поседува 2.630.692 m² земјиште и 221.014 m² простор за изведување на настава, истражувања и студентска практика, сместувачки капацитети, Конгресен центар во Охрид, библиотеки, простор за издавачка дејност, здравствена установа, простории за администрацијата и Кабинет на ректорот. Комплексот на факултети од општествените науки и Ректоратот на УКИМ се наоѓаат во централниот дел од градот, на површина од 96.699 m². Факултетите од медицинските науки (170.069 m²) и Факултетот за физичка култура (15.052 m²) се сместени во центарот на градот. Во централниот дел од градот се сместени и Архитектонскиот (5.802 m²), Градежниот факултет (8.678

m²) и Факултетот за музичка уметност (3.589 m²). Во источниот дел од градот, во непосредна близина, се наоѓаат Природно-математичкиот факултет (54.305 m²), Факултетот за ветеринарна медицина (22.456 m²) и комплексот на факултети: Шумарскиот факултет и Факултетот за дизајн и технологија на мебел (50.355 m²). Факултетот за електротехника и информациски технологии, Машинскиот, Технолошко-металуршкиот факултет, Факултетот за информатички науки и компјутерско инженерство и Факултетот за драмски уметности се сместени во еден кампус, со површина од 85.222 m², на 2 km од центарот на градот. Во нивна непосредна близина се наоѓаат и Педагошкиот факултет (15.557 m²) и еден дел од Факултетот за ликовни уметности (4.168 m²), кој користи простор и во Старата скопска чаршија. Најголем дел од институтите се сместени во центарот на градот или на 1-2 km од него, со исклучок на Земјоделскиот институт, кој е сместен во неколку дисперзирани објекти во градот (6.725 m²), но поседува земјиште и надвор од него (1.839.323 m²). Институтот за сточарство, исто така, има земјиште надвор од Скопје (71.552 m²) (Прилог 4).

На УКИМ годишно се запишуваат околу 10.000 студенти на трите циклуси студии, со што и според бројот на студентите тој е најголем универзитет во Р. Македонија. На УКИМ се запишуваат студенти од Скопје и од сите други градови во државата, како и студенти – странски државјани.

2.4. Тековна состојба на националниот и регионалниот пазар на трудот

Скромната побарувачка на работна сила е суштинска карактеристика на пазарот на трудот во текот на целиот период на транзиција на Р. Македонија и се должи на голем број фактори, вклучувајќи ги нискиот економски раст, неефикасниот процес на приватизација и структурните проблеми. И покрај позитивните тенденции за развој од 2006 година, умерениот просечен пораст на БДП од околу 4,8% во последните неколку години и бавниот бруто-раст на инвестиции нè доведоа до поголемо подобрување на пазарот на трудот. Структурата на економските активности во земјата значително се измени во текот на периодот на транзиција. Учеството на индустријата значително опадна од околу 45% во 1990 година на околу 18% во 2011 година. Со учество од околу 50%, во структурата на БДП сега доминираат услужните дејности, со главен придонес на трговијата, транспортот и телекомуникациите. Земјоделството сè уште изнесува 11% од БДП. Во последните години се согледува значително зголемување на економските активности, конкретно 3,9% е зголемувањето на растот на економијата на полето на градежништвото и индустријата, а банкарскиот сектор и кредитирањето остануваат стабилни со ниски камати кои се најмногу искористени од приватниот сектор.

Во 2013 година, состојбата на пазарот на трудот во Р. Македонија се карактеризира со релативно ниско ниво на економска активност на работоспособното население од 57,3%, ниска стапка на вработеност од 40,9% и висока стапка на невработеност од 28,6%. Проблемот на невработеноста преовладува кај младите лица до 27 години.

Покрај микроекономските политики што имаат за цел побрз развој и поголемо создавање на работни места, поголем акцент е ставен на активните политики на пазарот на трудот за намалување на несовпаѓањето на вештините и тесните грла на пазарот на трудот. Оттука, националните приоритети во областа на развојот на човечките ресурси утврдени во Националната стратегија за развој на образованието 2005-2015 се: промовирање на образование за сите, зголемување на социјалното партнерство, активности за поддршка на невладините и волонтерските здруженија во областа на доживотното учење, поврзување на формалното и неформалното образование, зголемување на можностите за образовна мобилност и зголемување на стручните и социјалните компетенции на возрасните.

Анализата за потребите на пазарот на труд укажува дека најбарани високостручни профили се оние од сферата на информатиката (17,5%), по што следуваат економистите (9,9%) (со фокус на финансиските и профилите од бизнис-администрација). Овие професии, заедно со професиите од градежната, електротехничката и машинската област, се двојно повеќе барани од страна на приватните компании во споредба со државните компании.

Искуствата на агенциите за вработување покажуваат дека најбарани се техничките струки од ИКТ - секторот (електроинженери, програмери, систем-администратори), како и машински инженери. Од општествените науки најбарани се финансиските менаџери и менаџерите за развој и продажба. Пазарот нема капацитет да ги вклучи сите високообразовани кадри, особено оние профили од општествените науки, кои, иако помалку барани, се помногубројни. Политиките за намалување на квотите за упис на неколку државни факултети од општествените науки не можат реално да влијаат на усогласување на понудата и побарувачката поради тоа што остатокот на студенти го наоѓаат

своето место на приватните факултети, кај кои токму програмите од општествените науки се доминантни. Во анализата на Агенцијата за вработување на Р. Македонија, за потребите од знаења и вештини на нововработените, работодавците како најзначајни ги издвоиле: знаењето на јазици, компјутерските вештини, вештините за комуникација, организација и тимска работа.

Во 2010 година беа донесени измени и дополнувања на ЗВО, кои треба да придонесат за приближување на образованието и пазарот на труд. Вака поставените студиски програми би требало да доведат до развивање на ентузијазмот и мотивацијата кај студентите, способноста за анализа и генерализација, како и способноста за раководење со општествените промени. Како највисокорангиран универзитет во државата, УКИМ презема и низа други активности за осовременување на наставата: воведување на претприемнаштвото, изучување на странски јазици, комуникациски вештини, надворешна евалуација, обука на образовниот кадар, промовирање на доживотно учење итн.

Во контекст на ова, а со цел намалување на несовапаѓањето на вештините на дипломците со потребите на пазарот на трудот, УКИМ во своите стратешки определби предвидува измени во постојните студиски програми. Пред сè, задолжително е 10% од задолжителните предмети и 10% од изборните предмети од секоја студиска година да се изведуваат преку клиничка настава (т.е. од страна на истакнат стручњак од практиката од соодветната област). Исто така, студентот во секоја студиска година задолжително посетува практична настава која не може да биде пократка од 30 дена, како еден од условите за запишување во наредната студиска година. За таа цел, Универзитетот воспоставува контакти со институциите кои нудат практична работа. Во 2008 година, УКИМ потпиша Договор за соработка со Стопанската комора кој вклучува изведување на клиничка настава, како и активности за студентска практика во рамките на Комората, како и нејзините членки.

Следејќи ги анализите за потребите од вештини на пазарот на трудот, на УКИМ беа воведени нови студиски програми од областите на електротехниката и информациските технологии, машинството, информатиката и технологијата. Со ова, се очекува ситуацијата со понудата на кадри да се подобри во иднина, имајќи предвид дека и квотите за прием на студенти се проширени и бројот на запишани студенти е значително повисок, а отворени се и нови факултети кои ги нудат овие струки.

Во 2013 година, речиси на сите единици на УКИМ се формирани центри за кариера кои претставуваат директна врска помеѓу студентите и компаниите, и служат да им ја олеснат транзицијата од образование до пазарот на трудот. Покрај тоа, тие водат грижа да ги обучат студентите за поуспешно себепрезентирање на пазарот, преку обуки за аплицирање и пишување биографија, подготовка за интервјуа, мотивациско писмо и сл.

2.5. Структура, студенти, академски и административен кадар

Структурата на Универзитетот ја сочинуваат 23 факултети, 5 научни институти и 12 придружни членки (**Прилог 1**). Секој факултет и научен институт има организациони единици кои се структурирани врз основа на специфични полиња и области на надлежност (**Прилог 3**).

На УКИМ се реализираат прв, втор и трет циклус на студии. Наставната активност за 192 студиски програми од прв циклус се организира на факултетите. Од нив, 21 се тригодишни, 166 четиригодишни, а 5 се во траење од 5 или 6 години (интегрирани студии). Наставата на првиот циклус студии се спроведува на два начина: редовни студии – на сите 192 програми и вонредни студии – на 118 студиски програми. Во рамките на реализација на Проектот 35/45 на Владата на Р. Македонија, со кој е овозможено запишување на лица постари од 35 години, на одделни студиски програми од прв циклус студии се организира настава за оваа категорија студенти. Наставата на УКИМ се одвива на македонски јазик. На одделни студиски програми на Филолошкиот, Педагошкиот и на Факултетот за драмски уметности, таа се одвива и на албански и на турски јазик. На некои студиски програми наставата може да изведува и на англиски јазик, а две студиски програми од прв циклус студии на англиски јазик имаат посебна акредитација (**Прилог 5: Табела 5.1, 5.2, 5.3, 5.4 и Прилог 7: Таб. 7.3**).

Студиските програми од втор циклус студии (242 програми) се организираат на факултетите (192) и научните институти (50). На одделни студиски програми е дадена можност наставата да се изведува и на англиски јазик, во зависност од бројот на заинтересираните кандидати, а три студиски програми на англиски јазик од втор циклус студии имаат посебна акредитација (**Прилог 6: Табела 6.1, 6.2 и Прилог 7: Табела 7.3**).

Студиите од трет циклус се организирани во Школата за докторски студии на Универзитетот, со 40 студиски програми од сите 6 научноистражувачки подрачја според меѓународната Фраскатијева

класификација. Наставата на студиските програми се одвива на македонски јазик, со можност таа да се организира и на англиски јазик, во зависност од бројот на заинтересираните кандидати. На две докторски студиски програми, наставата се одвива само на англиски јазик (**Прилог 7: Таб. 7.1,7.2,7.3**).

Вкупниот број на студенти на УКИМ изнесува околу 60.000, а бројот на активни студенти во академската 2012/13 година изнесуваше 32.372, од кои 29.444 на прв циклус, 2.415 на втор циклус и 513 на трет циклус студии (**Прилог 8: Табела 8.1.4**).

Наставно-научниот кадар на Универзитетот во академската 2012/13 го сочинува вкупно 1859 наставници и соработници, од кои 1748 отпаѓаат на факултетите, а 111 на петте институти-постојани членки на УКИМ (**Прилог 9**). Кадровските ресурси на Универзитетот се состојат и од 840 вработени во административно-техничките служби, од кои 697 на факултетите, а 143 на институтите (**Прилог 10**). Постојаниот академски кадар е составен од 711 редовни професори, 262 вонредни професори, 347 доценти и 539 соработници (**Прилог 9**). Сите наставници се избрани преку конкурси во согласност со критериуми пропишани со Законот за високото образование и Правилникот за избори во звања на УКИМ. Наставниот кадар обезбедува покриеност на сите студиски програми на единиците на УКИМ, при што вкупниот сооднос студент - наставник во учебната 2012/2013 година изнесува 27/1 (**Прилог 8: Табела 8.2.1**).

На Универзитетот, покрај реализирањето на наставата, научните истражувања се од особено значење и тие се остваруваат на сите единици на УКИМ. Истражувачката активност се врши од страна на наставниот кадар и студентите. Преку спроведување фундаментални истражувања, наставниот кадар активно учествува во добивање научноистражувачки проекти и грантови за истражување. УКИМ исто така има меѓународна програма за размена во согласност со европските и меѓународните практики и вештини во академската област. Така, студентите учествуваат во европските програми како: Еразмус или Европската иницијатива за размена на млади (**Прилог 11**). Слично на тоа, Универзитетот учествува во меѓународни проекти како што се: **ФП7, ТЕМПУС, ФП6, СЕЕ-ЕРА, НЕТ ПЛУСС, НАТО, ИПА, УНЕСКО, ЦИП ИЕЕ 2013** итн. (**Прилог 12**). Универзитетот има и програми за соработка со универзитетите од регионот и Европа (**Прилог 13**).

Инфраструктурата на Универзитетот наменета за наставната и научноистражувачката дејност вклучува 68 амфитетари, 281 предавални, 197 вежбални, 201 лабораторија за вежби, 271 лабораторија за научноистражувачка работа, 70 компјутерски училници, 28 библиотеки итн. (**Прилог 14**).

2.6. Национален систем за обезбедување и контрола на квалитетот

Во системот на високото образование во Р. Македонија, надворешната евалуација, самоевалуацијата и системот на оценување на квалитетот на академскиот кадар на универзитетите се обврска преземена во согласност со ЗВО и статутите на универзитетите.

Надворешната евалуација и збирното оценување на квалитетот на академскиот кадар на универзитетите и факултетите ги врши Одборот за акредитација и евалуација на високото образование (ОАЕ), на секои пет години. Остварувањето на надворешната евалуација е регулирано со Правилник за организацијата, работата, начинот на одлучување, методологијата за акредитација и евалуација, стандардите за акредитација и евалуација (Сл. весник на РМ, бр. 151/2012). Одредбите во Правилникот за работата на ОАЕ се усогласени со препораките на Европската асоцијација за обезбедување на квалитет на високото образование (ENQA). ОАЕ ги евалуира универзитетите во четири посебни области: организациски менаџмент и изведување, настава и учење, научноистражувачка дејност и други креативни активности и општествена оправданост, според критериуми утврдени со Правилникот на ОАЕ, како и според Упатството за начинот на обезбедување и оценување на квалитетот на високообразовните установи и на академскиот кадар во Р. Македонија (Сл. весник на РМ, бр. 64/2000, бр. 67/2013).

На својата интернет-страница, ОАЕ ги објавува извештаите и резултатите од спроведената надворешна евалуација на универзитетите и најмалку еднаш годишно објавува сумарен извештај за спроведените надворешни евалуации со цел да се презентира општата состојба на системот на високото образование во Р. Македонија и да се дадат насоки за негово унапредување.

Процесот на самоевалуација на Универзитетот и единиците е задолжителен на секои 3 години. Извештаите за самоевалуација на единиците се изготвуваат според Упатство за самоевалуација и обезбедување и оценување на квалитетот на единиците на УКИМ, донесено од страна на Универзитетскиот сенат на 30.4.2013 година. Самоевалуацијата ја спроведуваат комисији формирани

од наставно-научните и научните совети на единиците. Самоевалуацијата на УКИМ ја спроведува комисија формирана од Универзитетскиот сенат.

3. Норми и вредности, мисија и цели

3.1. Мисија и стратемиски цели на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје

Визијата на Универзитетот е да биде модерна, динамична образовна и истражувачка институција, врз основа на перформансите, конкурентноста и квалитетот, активен и интегриран на локално, национално и регионално ниво, како и во рамките на европскиот простор на високото образование.

Мисијата на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ е тој да биде:

- автономен, научен, високообразовен универзитет, кој обезбедува наставна, научна и апликативна дејност во природно-математичките, техничко-технолошките, медицинските науки и здравството, биотехничките, општествените и хуманистичките науки и во уметностите;
- универзитет посветен на негувањето и на интернационалната афирмација на традиционалните обележја и вредности на македонскиот народ (македонскиот јазик, историјата, литературата и културата) и, истовремено, на негувањето на културните вредности на другите етнички заедници во РМ;
- универзитет отворен за сите студенти врз основа на еднаквост и резултати, без разлика на нивната идеолошка, политичка, етничка, културна, верска, родова и социјална припадност;
- универзитет кој ја усогласува својата академска понуда со потребите на социјалното опкружување и е во постојан динамичен однос со него;
- универзитет кој креира стимулативна околина за своите вработени, овозможувајќи им развој на нивните способности, со цел за исполнување на неговата мисија;
- универзитет кој развива доживотно и континуирано образование;
- универзитет посветен на постигнување на европските норми и стандарди во сите области на своето дејствување.

Непосредните цели за остварување на визијата и мисијата се утврдени во Стратемискиот план на УКИМ (Прилог 26), и тоа:

- **организација на Универзитетот** преку одржување на степенот на функционална интеграција на сите нивоа, согласно со меѓусебното договарање и разбирање на членките, како и утврдување заеднички приоди и приоритети за идниот развој;
- **изнаоѓање механизми за надминување на недостатокот од млад соработнички кадар** преку директно вклучување на истражувачи во научноистражувачки и апликативни проекти, како и вклучување на докторанди во наставата;
- **осовременување на наставата и имплементација на Болоњската декларација** преку промени во постојните студиски програми, воведување нови програми и нов пристап и начин на изведување настава што ги бара болоњскиот систем со поставување на студентот и неговите потреби во центарот на образовниот процес, а тоа значи пресврт како ориентација за преобразба на образовниот процес, од процес на настава во процес на перманентно учење и воведување нова технологија на стекнување знаења;
- **подобрување на квалитетот на наставата, студирањето и студентскиот стандард;**
- **зголемување на мобилноста на студентите и наставниците;**
- **управување и унапредување на квалитетот** преку воведување на стандарди и директиви согласно со заедничката рамка за обезбедување квалитет во високото образование, сертификација и акредитација на единиците и лабораториите, воведување систем за корективни мерки при следењето и управувањето со квалитетот, како и континуирана оценка на системите на интерна контрола преку активностите на Единицата за внатрешна ревизија на УКИМ;
- **унапредување на научноистражувачката, уметничката и иновативната работа** преку стимулативни мерки и изнаоѓање финансиски извори за нејзин развој;
- **развој на флексибилен модел на постдипломски и докторски студии** кој ќе биде ефикасен и ќе одговори на брзите општествени промени и барањата на стопанството и пазарот на трудот
- **засилена динамика на меѓународната соработка;**

- **обезбедување на стабилно и ефективно функционирање на Универзитетската компјутерска мрежа** и информатичко подобрување на работата на Универзитетот;
- **изнаоѓање решенија и одржливи мерки за финансирање на дејноста на Универзитетот, инвестиции и развој.**

3.2. Управување и раководење

УКИМ од правен и финансиски аспект претставува интегриран универзитет. Системот за управување е интегриран и транспарентен и гарантира конзистентност во процесите на донесување одлуки. Основен акт на Универзитетот е Статутот, на кој согласност дава основачот - Собранието на Р. Македонија. Единиците на УКИМ имаат правилници со кои, во согласност со Статутот на УКИМ, се уредуваат внатрешните односи и нивното работење.

Стратегиските цели се дизајнирани во согласност со мисијата и визијата на Универзитетот. Насоките на стратегијата се дискутираат и донесуваат од Универзитетскиот сенат, а одлуките за преземање мерки за постигнување на целите соодветствуваат со принципите на партиципативно управување, со што се обезбедува транспарентност во процесот на донесување одлуки.

Организационата шема на Универзитетот е дизајнирана за да обезбеди функционална рамка за остварување на стратегиските цели. Највисок орган на управување и стручен орган кој донесува одлуки на ниво на Универзитетот е Сенатот, со кој претседава ректорот. Во неговиот состав има претставници од сите единици и придружни членки на УКИМ и претставници од редот на студентите. Ректорската управа на УКИМ е составена од ректорот, проректорите, деканите на факултетите, односно директорите на научните институти и претседателот на Студентскиот парламент. Со Ректорската управа раководи ректорот. Ректорската управа ги подготвува и ги предлага актите и материјалите за прашања за кои одлучуваат Сенатот и ректорот. Раководен орган на УКИМ е ректорот, кој ги извршува одлуките и заклучоците на Универзитетскиот сенат и на Ректорската управа. Надлежностите на Универзитетскиот сенат, Ректорската управа и на ректорот се утврдени со ЗВО и со Статутот на УКИМ (**Прилог 2**).

Највисок стручен орган на единиците кој донесува одлуки на ниво на единицата е наставно-научниот совет (ННС) на факултетите, односно научниот совет (НС) на институтите. ННС/НС го сочинуваат редовните и вонредните професори, доцентите и претставници од студентите. Надлежноста на ННС/НС е утврдена со закон, со Статутот на УКИМ и со правилникот на единицата. Раководната структура на секоја единица се состои од декан/директор и деканатска управа/институтска управа. Деканатската/институтската управа е претставена од декан/директор, продекани, раководители на внатрешните организациони единици на единицата (катедри, институти, оддели, центри, сектори итн.) и претседателот на студентскиот парламент на факултетот. Надлежноста на деканот/директорот е утврдена со Статутот на УКИМ и со правилникот на единицата, а на деканатската/институтската управа, со правилникот на единицата (**Прилог 3**). Секоја внатрешна организациона единица на факултетот/институтот има раководител одговорен за секоја од активностите и претставува линија на управување на Универзитетот од врвот до базата.

Финансирањето на јавните високообразовни установи се врши од Буџетот на Р. Македонија, оттаму и на УКИМ како државен универзитет, со што се обезбедуваат средства за платите на наставниот и административно-техничкиот кадар и за дел од материјалните трошоци. Од финансиска гледна точка, УКИМ има својство на правно лице и има сметка на која се водат средствата стекнати од Буџетот на Р. Македонија и сметки на кои се водат средствата стекнати од други извори и посебни приходи. Единиците на УКИМ имаат сметки на кои се водат средствата стекнати од Буџетот на Р. Македонија и сметки на кои се водат средствата стекнати од други извори. За таа цел, на УКИМ е разработен соодветен модел на финансиско работење со отворање посебни сметки на факултетите и институтите за буџетските приходи, за средствата од сопствените приходи, како и сметки за посебните приходи во кои спаѓаат проектите на Универзитетот. Со приходите, пак, стекнати од Буџетот на Р. Македонија, УКИМ и единиците располагаат според критериуми и намена утврдени од соодветните надлежни државни органи. Со приходите од други извори, УКИМ, односно единиците кои ги создале, располагаат самостојно, согласно со Статутот и со правилниците на единиците. Посебните приходи се водат на посебни сметки на УКИМ. Со овластување на ректорот, единиците кои учествувале во нивното создавање самостојно располагаат со тие средства.

За заедничкиот буџет на УКИМ се одвојуваат 5% од средствата кои ги остваруваат единиците, а нивната намена се утврдува со годишна програма за финансирање на видот и обемот на интегративните функции, која ја донесува Универзитетскиот сенат. Од овие средства најголем дел се

вложува во издавачката дејност, студентските активности, поддршка на научни собири, студентски стипендии, мобилност на студенти, некои инвестициони зафати од општ интерес на сите членки и сл. Транспарентноста на трошењето на овие средства е загарантирана со годишните финансиски извештаи кои ги усвојува Сенатот, со што тие се достапни за секој член на академската заедница.

Во отсуство на мерила и критериуми за финансирање на дејноста во високото образование, а поаѓајќи од интегративната поставеност на УКИМ, Универзитетскиот сенат донесе Правилник за единствените основи за утврдување на платите и надоместоците на вработените на Универзитетот.

Политиката за човечки ресурси има за цел оптимизирање на професионалните вештини на вработените и примена на недискриминачки критериуми во изборот и унапредувањето на академскиот кадар. Наставните и истражувачките позиции се пополнуваат само преку конкурс, во согласност со ЗВО и Правилникот за критериумите и постапката за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања на УКИМ. Со овој Правилник транспарентно се вреднуваат и се квантифицираат со број на бодови потребните услови за секој кандидат за избор во соодветно звање (референци за учество во наставно-образовната, научноистражувачката, стручно-уметничката, односно стручно-апликативната дејност). Во правец на зголемена транспарентност и поголем квалитет, согласно со закон, изборот во највисокото наставно-научно звање - редовен професор, го врши Сенатот на Универзитетот.

Кадровската политика на УКИМ претставува комплексно прашање условено од повеќе фактори, тесно поврзани со начинот на финансирањето. Остварувањето на кадровската политика опфаќа годишно согледување на состојбите и планирање на потребите за вработување кадри за наставно-образовниот процес и за научноистражувачка работа во рамките на УКИМ. Универзитетот перманентно пред надлежните органи го актуализира и бара разрешување на прашањето за кадровското екипирање согласно со новите промени во високото образование. Врз основа на идентификуваните потреби и предлозите искажани од страна на единиците на УКИМ, се доставуваат барања до надлежните органи за нови вработувања, како по основа на престанок на работниот однос поради пензионирање, така и поради проширување и развивање на дејноста.

Со воведувањето на Школата за докторски студии, воспоставен е нов квалитет во научното усовршување на кадри како потенцијал за создавање млад наставен кадар. Дел од кадровската политика на УКИМ, согласно со ЗВО, претставува и ангажирањето на лица запишани на докторски студии како соработнички кадар на Универзитетот. Уште повеќе, кадровската политика на УКИМ опфаќа создавање претпоставки и изградување механизми за научно усовршување (во земјата и во странство) на квалификувани млади кадри, интензивирање на наставните и истражувачки перформанси преку мобилност на наставниот кадар, мотивирање и привлекување кадри преку подобрување на условите за научноистражувачка работа.

Евалуацијата на квалитетот на високото образование, покрај тоа што е законска обврска, во рамките на УКИМ е од особено значење и претставува еден од основните механизми за обезбедување квалитет во неговите дејности. Со донесувањето на Упатството за самоевалуација на единиците на УКИМ, утврдени се критериумите за самоевалуација од страна на комисији формирани од наставно-научните/научните совети. Самоевалуацијата опфаќа анализа на студиските програми, квалитетот на наставата, научноистражувачката работа, апликативната дејност и финансирањето. При самоевалуацијата се земаат предвид анализите и препораките на посебни комисији и едукативни тела на единиците чија задача е: да ја следат проодноста на студентите по предмети, квалитетот на изведувањето на наставата, едукацијата на кадарот за воведување нови пристапи и методи во изведувањето на наставата, измени и дополнувања на предметните и студиските програми, начинот на проверка на знаењата и сл. Дел од извештаите за самоевалуација се и студентските анкети за оценка на квалитетот на наставата и оценка на академскиот кадар. Извештаите од студентските анкети се предмет на рецензија при изборот во академски звања на наставниците и соработниците. Извештаите за самоевалуација на единиците се доставуваат до Комисијата за евалуација на УКИМ, која спроведува самоевалуација на Универзитетот. Врз основа на овие извештаи се предлагаат корективни мерки од страна на Сенатот.

Еден од механизмите за следење на квалитетот на наставата е воведувањето на заеднички електронски систем (iKnow) со кој е воспоставена контрола на процесот на настава од уписот на студенти, електронски студентски прашања и студентски картон до евиденција на присутноста на студентите и наставниците на наставата.

3.3. Академски профил

УКИМ е интегриран универзитет, кој во своите рамки ги обединува сите научни области: природно-математички, техничко-технолошки, медицински науки и здравство, биотехнички, општествени, хуманистички науки и уметности. Универзитетот со целата своја комплексност и сеопфатност цели кон консолидација и воспоставување соодветен баланс помеѓу квалитетот на наставната дејност и учењето, научноистражувачката дејност, како и релацијата со општеството. Во моментот на Универзитетот се реализираат студиски програми на прв, втор и трет циклус студии. Воспоставениот модел на докторски студии на УКИМ, по примерот на развиените европски универзитети, е прв од ваков вид, не само во државата, туку и на Балканот. Истовремено, концептот за организирање на докторските студии во Школа за докторски студии е една од основните карактеристики на УКИМ како интегриран универзитет.

Наставната дејност и создавањето квалитетни академски кадри се врвен приоритет на Универзитетот. Сите студиски програми во трите циклуси на студии се приспособени кон болоњскиот процес и усогласени со ЗВО на Р. Македонија и редовно се акредитираат и реакредитираат од страна на ОАЕ. Воведувањето нови студиски програми од прв, втор и трет циклус на студии е континуиран процес како одраз на осовременувањето на наставно-научниот процес, следењето на интересот на студентите, стопанството и современите текови на образованието во глобални рамки. Зголемувањето на мобилноста и привлекувањето странски студенти се поттикнува со акредитирање студиски програми од прв и втор циклус студии на англиски јазик.

Со имплементацијата на болоњскиот процес, Универзитетот се фокусира на развој и ефикасност на наставната дејност и учењето, континуирано подобрување и осовременување на студиските програми, во согласност со националните и интернационалните стандарди. Единиците на УКИМ се водат од принципот кој го диктира Болоња, каде што **студентот е во центарот на образованието**, комбинирајќи настава, учење и континуирано оценување во рамките на спецификите и компетенциите. Исто така, започнат е процес на модернизација на наставата со воведување на ИТ-технологии, е-учење и нови електронски алатки за пренесување знаења.

Универзитетот активно партиципира во сите проекти кои се наменети за подигнување на степенот на образование во државата (пр. дисперзирани студии, Проект 35/45).

Научноистражувачката работа на УКИМ се темели на начелата утврдени со Националната програма за научноистражувачката дејност на Р. Македонија. Имајќи ја предвид различноста на научните подрачја, на УКИМ нема единствена програма за научноистражувачка дејност, а политиката на научни истражувања е поттикната и иницирана од самите единици. Универзитетот ги поддржува истражувачките активности, започнувајќи од развојот на полето на образованието, па сè до иницијативата на академскиот кадар и истражувачите.

Во функција на унапредувањето на научноистражувачката, а пред сè на апликативната дејност на единиците на Универзитетот е и проектот на Владата на РМ за донирање на средства за опремување на лаборатории, со што врската со стопанството и приватниот сектор е непосредна и подиректна, а придобивките се заеднички - како за институцијата и истражувачите, така и за стопанството. Во рамките на овој проект досега на УКИМ се реализирани 62 лаборатории (**Прилог 15**).

Како државен универзитет, УКИМ активно ги следи потребите на стопанството, приватниот сектор и општеството во целина. Студиските програми на кои им се дава приоритет се одраз на потребите и барањата на локалната, регионалната и меѓународната општествено-економска средина. Информатичките технологии, техничко-технолошките и природно-математичките струки се главни точки на интересот на стопанството, а не помало е и значењето на медицината, економијата и другите научни и уметнички области. Уписната политика и одредувањето на академски приоритети ја креира Универзитетот, но сепак е подложна на ревизија и одобрување од страна на Владата на РМ.

Од аспект на подобрување на професионалното обучување и перспективите на студентите, а во согласност со последните законски измени, факултетите во соработка со стопанството се должни да овозможат практична настава и професионален тренинг за своите студенти во траење од 1 месец во една студиска година. На тој начин се подигнува нивото на релација теорија-практика и се овозможува приватниот сектор и стопанството, уште во фазата на учењето, да ги препознаат и да ги поттикнат своите идни кадри. Покрај практичната настава, на единиците се реализира и клиничка настава, во соработка со надворешни партнери и со вклучување стручњаци од практиката.

УКИМ, како најстара образовна институција во Р. Македонија, активно придонесува во сите области на општественото и културно живеење во државата за што говори и фактот што од вкупно 45 постојани членови на Македонската академија на науките и уметностите (МАНУ), 30 се од редот на наставно-научниот кадар на УКИМ, и тоа 14 редовни и 16 пензионирани професори (**Прилог 16**).

3.4. Придружни академски активности

Како еден од значајните чинители во севкупните општествено-економски процеси во државата, УКИМ тежнее кон стекнување статус на рамноправен партнер на бизнис-заедницата и тоа преку учество во иницијативи и мрежи кои имаат за цел унапредување на севкупниот општествено-економски амбиент во државата. Размената на искуства со институции и компании во индустријата, организирањето посети кај нив, како и поканите за активно учество на истакнати експерти во образовните и научните активности на УКИМ, претставува уште една од стратешките определби на УКИМ во однос на развојот на институционалната соработка и интеракцијата со научното, економското и социјалното опкружување, како на регионално така и на меѓународно ниво. Универзитетот активно учествува и во креирањето на заеднички простор за соработка на малите и средните претпријатија со цел создавање партнерства во рамките на бизнисот и трансферот на технологии, но и заеднички научни истражувања.

Во односите со своите меѓународни партнери, УКИМ има воспоставено соработка и заеднички програми за образование, двојни и заеднички дипломи, како и истражувачки проекти во европските програми и билатерални партнерства, размена, мобилност, организација на научни и други академски настани.

УКИМ иницира и активно учествува во јавни дебати поврзани со креирањето на политики од економската, социјалната, политичката и научната сфера на локално, национално и регионално ниво. Универзитетот дава и свој значаен придонес во збогатувањето на културниот живот на државата, финансирајќи и реализирајќи низа културни и уметнички настани.

3.5. Финансирање

Како јавна високообразовна установа, согласно со ЗВО, УКИМ се финансира од Буџетот на Р. Македонија. Дополнително, обезбедува и сопствени приходи, главно од школарина и од други образовни услуги, научно-стручни, апликативни и консултантски услуги за корисници од јавниот и приватниот сектор во државата, како и од меѓународни проекти и европски фондови.

ЗВО предвидува донесување мерки и критериуми за финансирање на студиите на јавните високообразовни установи, но тие сè уште не се заживеани. Затоа, најголем процент од приходите на УКИМ, кои се буџетски средства, главно се наменети за плати на вработените и за дел од комуналните трошоци. Бидејќи финансирањето не е засновано на реалните трошоци за студирање, Универзитетот се наоѓа во крајно тешка ситуација да ги дефинира изворот и обемот на средствата потребни за негово финансирање и развојот на неговата дејност, проекција на потребните дипломирани кадри, планирање на бројот на наставно-научниот кадар, просторот и опремата и другите потреби за негов развој и реализација на долгорочните стратегии.

3.6. Положбата на УКИМ на локално, национално, регионално и на интернационално ниво

УКИМ, како државна установа, остварува широка соработка со институциите на системот, со културната и деловната заедница, како и со регионалните и меѓународните владини и невладини агенции и организации. Академскиот кадар со својот професионален потенцијал учествува во бројни институционални тела и комисии давајќи придонес во општественото и културното живеење во Р. Македонија. Разноликоста на научните и уметнички полиња на Универзитетот, стручноста на академскиот кадар, како и бројните лаборатории овозможуваат голема општествена и меѓуинституционална соработка од аспект на консултантски услуги, контрола на квалитет на храна, лекови, производи, здравствени услуги и др.

Меѓународната соработка се наоѓа на врвот на приоритетите на Универзитетот и Одделението за меѓународна соработка активно ги следи меѓународните образовни проекти и обезбедува релевантни информации за можностите за финансирање, како и за потенцијалните проектни партнери. Поврзаноста на меѓународните академски заедници, како и неопходната потреба за создавање и развивање на научни, технолошки и образовни иновации, налага меѓународната соработка на Универзитетот да се фокусира на засилено учество во програмите на ЕУ, на регионалната СЕЕ-иницијатива, како и на соработката со соседните, медитеранските и прекуокеанските универзитети, особено со партнерите од САД.

Универзитетот посветува посебно внимание на интернационализацијата на наставата и науката, излезната и влезната студентска мобилност, јакнењето на административните капацитети поврзани со интернационализацијата на УКИМ и неговите активности во различни регионални, европски и меѓународни мрежи. Стратегиските цели на УКИМ за зголемување на излезната мобилност се:

- најмалку 20% од студентите што ќе дипломираат до 2020 година да поминат најмалку еден семестар во текот на студирањето на некој универзитет во странство;
- зголемување на бројот на Еразмус-билатералните договори во рамките на Европа, како и билатералните договори со универзитети надвор од Европа;
- јакнење на промоциите за мобилност;
- изготвување и примена на одредбите од Правилникот за мобилност на сите единици заради стандардизација на признавањето на семестралните студии и реализираните резултати на универзитети во странство;
- воведување на повеќе изборни предмети и создавање на таканаречени „прозорци на мобилност“;
- обезбедување дополнителни средства за стипендирање на излезните мобилности на студентите;
- зголемување на влезните мобилности на странските студенти, преку воведување настава на странски јазици.

4. Управување и активности

4.1. Управување и раководење

УКИМ претставува интегриран универзитет со своја организациона и управувачка структура, базирана врз принципите на институционална автономија. Донесувањето одлуки е структурирано на 3 нивоа: универзитет, факултет/институт и внатрешни организациони единици.

Во согласност со ЗВО и Статутот на УКИМ, органи на Универзитетот се: Универзитетски сенат, ректор и Ректорска управа. Универзитетскиот сенат претставува орган на управување и стручен орган на УКИМ составен од по двајца претставници од факултетите, по еден претставник од научните установи, тројца претставници од придружните членки и десет претставници од студентите. Членовите на Универзитетскиот сенат, со непосредно и тајно гласање, ги избираат наставно-научните совети на факултетите, советите на научните установи, органите на Студентскиот парламент на УКИМ и органите на управување на придружните членки. Ректорот, проректорите и генералниот секретар на УКИМ учествуваат во работата на Сенатот без право на одлучување.

Сенатот е гарант за академската слобода и автономија на Универзитетот, кој одлучува за најважните прашања што се однесуваат на академски активности и политики, финансиски прашања, донесување Статут на УКИМ и правилници на единиците, критериуми за избор и промоција на академски кадар, уписна политика, како и развој на услуги за општеството.

Раководен орган на УКИМ е ректорот на Универзитетот. Ректорот го претставува и го застапува УКИМ во земјата и во странство. Во рамките на раководењето со УКИМ, ректорот ги има следниве позначајни надлежности: ги извршува одлуките и заклучоците на Универзитетскиот сенат и на Ректорската управа; ги усогласува високообразовната, уметничката, научноистражувачката и применувачката дејност и другите активности на УКИМ; му поднесува на Сенатот предлози и одлуки, други општи акти и заклучоци; ја води меѓународната соработка на УКИМ и иницира соработка со други универзитети во земјата и во странство; иницира соработка меѓу членките и придружните членки во состав на УКИМ и посредува меѓу нив кога ќе се појави потреба за тоа; управува со имотот на УКИМ и се грижи за неговото одржување; го потврдува изборот на декан на факултетите; наредбодател е на финансиското и економското работење на УКИМ. Ректорот е должен, најмалку еднаш во годината, до Сенатот и до основачот, да поднесува извештај за работата на УКИМ. Ректорот е одговорен за законитоста и статутарноста на работата на УКИМ и за работата на установите во неговиот состав. За вршење на дел од своите права и обврски, ректорот може да овластува одделни проректори. УКИМ има четири проректори: за настава, за наука, за меѓународна соработка и за финансии, инвестиции и развој.

Ректорската управа на УКИМ ја сочинуваат ректорот, проректорите, деканите на факултетите, директорите на научните установи и претседателот на Студентскиот парламент на УКИМ. Во работата на Ректорската управа учествува и генералниот секретар на УКИМ. Со Ректорската управа раководи ректорот. Позначајни надлежности на Ректорската управа се: подготвување и предлагање

акти и материјали за прашања за кои одлучуваат Сенатот и ректорот; давање мислење за студиските програми; одлучување за организирање на нови единици, спојување, поделба или припојување на одделни единици.

Помошни тела на Ректорската управа се комисиите за: настава; наука; финансии, инвестиции и развој; соработка со универзитетите во земјата и во странство; издавачка дејност; нормативна дејност; информатичка технологија; студентски стандард и за култура и спорт. Комисиите се составени од академски кадар и од претставници на студентите.

Внатрешната организација и работа на единиците на УКИМ се унифицирани и регулирани со правилници за внатрешните односи и работењето на факултетите и институтите. Највисок стручен орган на факултетите кој донесува одлуки на ниво на единицата се наставно-научните совети (ННС), односно научните совети (НС) на институтите. ННС/НС го сочинуваат редовните и вонредните професори, доцентите и претставници од студентите. Надлежноста на ННС/НС е утврдена со закон, со Статутот на УКИМ и со правилникот на единицата. Поважни надлежности на советите на единиците се: донесување предлог-програми за развој на наставно-образовната, научноистражувачката и апликативната дејност, предлог-студиски програми, избор во академски звања; предлагање број на студенти за упис; предлагање кандидати за декан, избирање продекани, секретар, членови на комисијата за самовалуација итн.

Раководната структура на секоја единица се состои од декан/директор и деканатска управа/институтска управа (ДУ/ИУ). ДУ/ИУ е претставена од декан/директор, продекани и раководители на внатрешните организациони единици (катедри, институти, сектори, оддели, центри итн.). Надлежноста на деканот/директорот е утврдена со Статутот на УКИМ и со правилникот на единицата, а на ДУ/ИУ, со правилникот на единицата. ДУ/ИУ се грижи за остварување на дејноста и развојот на единицата, донесува акти и го следи нивното извршување, усвојува финансиски план и донесува завршна сметка, му предлага на Универзитетот проширување на дејноста итн. (Прилог 3.).

Секоја внатрешна организациона единица на факултетите/институтите има раководител одговорен за секоја од активностите и претставува линија на управување на Универзитетот, од врвот до базата. Сите прашања поврзани со наставната, научноистражувачката и апликативната дејност за кои одлуките ги носат ДУ/ИУ и ННС/НС се предлагаат од катедрите, институтите и другите организациони единици на факултетот/институтот.

Стручно-аналитичките и административните работи ги врши Централната стручна и административна служба-Ректоратот на УКИМ. Со работата на Централната стручна служба раководи генералниот секретар на УКИМ. Стручната служба на УКИМ врши планско-аналитички работи, персонални работи, книговодство, евиденција и статистика, подготвува и обработува материјали од дејноста на УКИМ, од правен и од стручен карактер, реализира работи сврзани со дејноста на Компјутерската мрежа, на информативниот и на библиотечниот систем на УКИМ, издавачката дејност, а во нејзини рамки се вршат и други административно-технички работи (Прилог 17).

Стручните и административни служби на единиците соодветно се организирани зависно од бројот на вработени и обемот на активностите на единицата. Со нивната работа раководат секретарите на единиците. Работата на стручните служби на единиците е координирана со работата на Централната стручна и административна служба на УКИМ (Прилог 18).

Одлуки во врска со академски активности и политики. Одлуките во врска со академските активности и политики за наставната (предметни и студиски програми, современи методи во наставата, издавачка дејност и сл.) и научноистражувачката дејност се предлагаат и за нив се дебатира на ниво на внатрешните организациони единици. Предлозите потоа се разгледуваат од постојаните комисији и тела на единиците и се одобруваат од ННС/НС. Според воспоставената процедура и во согласност со законските прописи и нормативните акти на УКИМ, по добивањето поддршка за предложените академски активности или политики од страна на комисиите и телата на УКИМ и позитивно мислење од Ректорската управа на УКИМ, Универзитетскиот сенат донесува одлуки за давање согласност. Сенатот може да ги прифати или да ги одбие ваквите предлози.

Одлуки во врска со финансиски проблеми. Со приходите стекнати од Буџетот на РМ, Универзитетот и единиците располагаат според критериуми и намена утврдени од надлежното министерство. Со приходите од други извори, Универзитетот, односно единиците што ги создале, располагаат самостојно, согласно со Статутот на УКИМ и правилниците на единиците. Посебните приходи се водат на посебни сметки на Универзитетот. Со овластување од ректорот, единиците што учествувале во нивното создавање самостојно располагаат со тие средства, согласно со Статутот.

Со цел остварување на интегрираните и други дејности, единиците одвојуваат 5% од приходите со кои самостојно располагаат и тие се уплаќаат на сметката на Универзитетот. Со правилник се утврдени начинот, постапката, намената и одлучувањето во врска со приходите што ги стекнува

Универзитетот за покривање на трошоците за интегративните функции. Видот и обемот на интегративните функции согласно со правилникот се финансираат според програма која ја донесува Сенатот, а ја реализира Ректорската управа преку носење одлуки по претходно доставени барања од единиците.

Одлуки во врска со изборот и унапредувањето на академскиот и административниот кадар.

Условите, критериумите и постапката за избор се регулирани со посебен акт на УКИМ. Изборот на академскиот кадар во сите звања се врши со објавување јавен конкурс, спроведување постапка со извештај на рецензентска комисија објавен во Билтенот на УКИМ и со одлука за избор на наставно-научниот, односно научниот совет на факултетот/научниот институт. Единиците имаат автономност во изборот и унапредувањето на академскиот кадар. Единствено унапредувањето во звањето редовен професор го потврдува Сенатот, на универзитетот на предлог на единицата од која доаѓа кандидатот.

Административниот кадар се вработува преку конкурс, врз основа на методологија согласно со постојните законски прописи и актите за систематизација на УКИМ и единиците.

Одлуки во врска со упис на студентите. Студентите се запишуваат по пат на јавен конкурс, врз основа на условите и критериумите во конкурсот одобрен од страна на Ректорската управа на УКИМ (http://www.ukim.edu.mk/mk_content.php?meni=98&glavno=41). Согласно со конкурсот, критериуми за упис се постигнатиот успех од средното образование и успехот од положена државна, меѓународна или училишна матура. На студиските програми со посебни специфичности - на Архитектонскиот факултет, Факултетот за драмски уметности, Факултетот за ликовни уметности и на Факултетот за музичка уметност, селекцијата на кандидатите се врши и со проверка на знаењата и умеењата на кандидатите.

Секоја година предлог-бројот на студентите за студиските програми и квотите за финансирање ги доставуваат единиците, а се одобруваат од страна на Ректорската управа. По предлог на Универзитетот, Владата на Р. Македонија го одредува бројот на места и дистрибуцијата на места финансирани од државата и квотата за студенти со кофинансирање, како и висината на надоместокот. Ваквата поставеност ја ограничува автономијата на Универзитетот да одлучува за висината на надоместоците за студиски програми кои се разликуваат според трошоците за студирање.

Странските студенти ги имаат истите права и должности како и домашните, се запишуваат надвор од редовните квоти, а бројот и висината на партиципацијата, по предлог на единиците, ги утврдува Ректорската управа. Со одлука на Владата на Р. Македонија, утврдена е квота за студенти-припадници на заедниците кои не се мнозинство во Р. Македонија. Во рамките на оваа дополнителна квота соодветно се застапени припадниците на сите заедници, до процентот со кој соодветната заедница е застапена во вкупното население на Р. Македонија.

Одлуки во однос на развојот на услуги за заедницата. Разнородниот состав на Универзитетот овозможува развој на апликативна дејност од сите сфери: уметноста, здравството, економијата, техниката, земјодејството итн. Одлуките во врска со услугите за заедницата се носат на ниво на единиците на УКИМ кои подготвуваат и имплементираат програми за услуги за локалната и регионалната заедница, а врз основа на анализи на потребите. Здравствените услуги кои ги нудат единиците од медицинските науки се регулирани и со Законот за здравствена заштита. Универзитетот, како правно лице, е носител на лиценци од Министерството за економија, за надзор, ревизија, проектирање и изведба на објекти за дејностите на единиците од техничко-технолошките науки.

Со свој проект во развојот на апликативната и научноистражувачката дејност на универзитетите во Р. Македонија учествува и Министерството за образование и наука, преку кој единиците на УКИМ добија најмодерна опрема за 62 лаборатории кои нудат услуги за стопанството и заедницата, како и реализација на научноистражувачки проекти и практична настава за студентите. Лабораториите нудат услуги од информатички, техничко-технолошки, природно-математички, медицински, биотехнички, хуманистички и општествени области (**Прилог 15**).

Вклученост на студентите и надворешни странки во институционалното управување.

Според законската регулатива, Статутот и актите на единиците, студентите учествуваат во сите форми на управување преку студентските парламенти на факултетите и на УКИМ. Тие се застапени во органите на управување на единиците (ДУ/ИУ) и ННС/НС), во органите на УКИМ (Универзитетски сенат, Ректорска управа) и во сите комисии на УКИМ. Исто така, тие се застапени во комисиите за самоевалуација и евалуација на единиците и УКИМ. Меѓутоа, во досегашната практика, студентите недоволно ги остваруваат своите права да учествуваат во расправите и одлуките за клучни тековни и стратешки прашања на УКИМ. Во рамките на заложбите за јакнење на местото и улогата на студентот, на УКИМ е воведена институцијата студентски правобранител и е донесен Правилник за работата и избор на студентскиот правобранител. Студентскиот правобранител се предлага од страна

на Студентскиот парламент на УКИМ од редот на студентите, а се избира од страна на Универзитетскиот Сенат.

Што се однесува до вклученоста во управувањето на УКИМ на надворешни странки и претставници на општествената заедница, иако регулативите на УКИМ не предвидуваат нивна вклученост во институционалното управување, постои перманентен дијалог со економската, општествената и културната јавност, со цел да се обезбеди наставна и истражувачка понуда флексибилна и приспособена кон потребите на пазарот на трудот.

Со последните измени на ЗВО и Статутот на УКИМ предвидено е тело - Универзитетски совет, во кој се предвидени 11 претставници. Сенатот именува 6 члена од академската заедница од различните наставно-научни подрачја и еден студент. Три члена именува Собранието на Р. Македонија, еден член именува Стопанската комора на РМ и еден член именува градот Скопје. Улогата на ова тело е советодавна и нема карактер на донесување одлуки. Сепак, неговото формирање се очекува да придонесе за подобрување на информираноста во врска со потребите на општеството. Во рамките на надлежностите, Универзитетскиот совет до органите на Универзитетот предлага мерки за доследно извршување на дејноста и задачите на Универзитетот.

Политика на човечки ресурси. Вкупниот број на академскиот кадар на УКИМ во 2012/2013 година го сочинуваат 1859 наставници и соработници. Наставниците се застапени со 71%, а соработниците со 29%. Очигледно е дека соработниците на ниво на Универзитетот се во многу помал број од наставниот кадар (однос наставник/соработник = $1320/539=2,44$). Во услови на рестриктивна политика за вработување на млади научни кадри, во анализираниот период речиси сите единици се соочија со процес на стареење на ангажираниот наставно-научен кадар. Старосната структура на факултетите по различни научни области е прикажана во прилог (**Прилог 9: Табела 9.2.**). Генерален заклучок е дека гледано краткорочно и среднорочно, високиот процент на професори со возраст над 55 години би можел да има негативни последици врз квалитетот на наставата, како и на научноистражувачката работа на Универзитетот, поради нивното пензионирање, како и поради рестриктивната политика за вработување на нови кадри. Состојбата со старосната структура на соработничкиот кадар е исто така неповолна. Анализата на половата структура укажува на прилично подеднаква родова застапеност (**Прилог 9: Табела 9.1.**).

Кадровската политика на УКИМ е важен услов за успешно остварување, пред сè, на наставно-образовниот процес и на научноистражувачката дејност. Таа претставува комплексно прашање условено од повеќе фактори, тесно поврзани со начинот на финансирањето, бројот на студентите, ефикасноста на студирањето и со вкупниот развој на самите институции. Со оглед на тоа што финансирањето на високото образование во Р. Македонија е од страна на државата, согласност за нови вработувања на УКИМ дава Министерството за образование и наука и Министерството за финансии. Затоа, основна пречка при обновувањето на кадарот, која трае повеќе години е во рамките на политиката на намалување на јавната потрошувачка, како и стопирањето на нови вработувања од страна на државата. Пензионирањето на кадрите на Универзитетот исто така ја влошува кадровската состојба на УКИМ. Оваа состојба најдиректно се одразува врз автономијата на Универзитетот и врз неговиот стратески развој.

Високото научно ниво на наставниот кадар на УКИМ се потврдува и преку фактот што претставници на Универзитетот се членови на Македонската академија на науките и уметностите (**Прилог 16**), како и на фактот дека наставниот кадар на УКИМ има добиено бројни национални и меѓународни признанија (**Прилог 22: Табела 22.4**).

Универзитетот ги поддржува и ги развива програмите за мобилност на академскиот кадар на европските универзитети со цел нивно усовршување и воведување на нови наставни и методи за евалуација, како и усогласување на студиските програми со европските.

Вклучување во меѓуинституционалната соработка. УКИМ е значаен фактор во општеството и е инволвиран во економскиот и општествениот развој на локално и на регионално ниво. Универзитетот активно придонесува за развојот на другите државни универзитети во Р. Македонија со учество на дел од својот наставен кадар во реализацијата на нивните студиски програми. Исто така, Универзитетот соработува со повеќе општествено значајни субјекти, како што се: Стопанска комора, фармацевтски компании, Биро за развој на образованието, Агенција за храна и ветеринарство, Фонд за здравствено осигурување, енергетски компании, банки итн. Релевантен пример е Институтот за земјотресно инженерство и инженерска сеизмологија, кој по квалитетот на своите консултантски и други услуги котира помеѓу првите пет во светски рамки. Друг пример се факултетите и институтите од медицинските науки кои, покрај академската и научноистражувачката дејност, директно се вклучени и во јавното здравство во Р. Македонија.

Со оглед на улогата, поврзаноста и меѓузависноста на меѓународните академски заедници, како и неопходната потреба за создавање и развивање на научни, технолошки и образовни иновации, меѓународната соработка на Универзитетот сè повеќе се фокусира на засиленото учество во програмите на ЕУ (Европската асоцијација на универзитетите (EUA), Светската асоцијација на универзитетите (IUA), Мрежата на универзитети на главните градови (UNICA), Универзитетската франкофонска агенција (AUF) и др.), на регионалната СЕЕ-иницијатива, како и на соработката со соседните, медитеранските и прекуокеанските универзитети, особено партнерите од САД. Универзитетот активно учествува во работата и програмските активности на најрелевантните регионални академски мрежи и програми, споделувајќи ги заложбите за квалитет во високото образование и истражување во конкурентивната меѓународна средина (**Прилог 19**).

Билатералната соработка се реализира во рамките на 73 договори за соработка кои вклучуваат заеднички студиски програми (joint degrees), мобилност на академскиот кадар и студентите, заеднички научноистражувачки проекти, двојни дипломи (double degrees), работилници и семинари (**Прилог 20**).

4.2. Академски профил

4.2.1. Настава

Во зависност од потребите во Р. Македонија, Универзитетот проектира различни програми за образование, почетна и континуирана едукација. Континуираната едукација е наменета како за вработените на Универзитетот, така и за кадарот кој е вработен во другите институции и приватниот сектор, а сè со цел следење и совладување на новите светски достигнувања, откритија и трендови во науката.

На УКИМ се опфатени трите циклуси на студии: додипломски, магистерски и докторски. Сите студиски програми се дизајнирани согласно со болоњските препораки и европскиот кредит-трансфер систем (ЕКТС) и локалната регулатива, а се акредитираат од страна на Одборот за акредитација и евалуација на високото образование на Република Македонија (**Прилог 5, 6 и 7**). Во сите студиски програми, со исклучок на регулираните професии, бројот на задолжителни предмети изнесува најмногу 60% од вкупниот број на предмети, 30% се изборни предмети кои студентите самостојно ги избираат од листата на изборни предмети на Факултетот и 10% се изборни предмети кои студентите самостојно ги избираат од заедничката универзитетска листа на изборни предмети.

Со цел интернационализација на студиските програми, на УКИМ наставата за 2 студиски програми од прв циклус студии и 10 студиски програми од втор циклус се организира и на англиски јазик, од кои една со двојна диплома и една интердисциплинарна заедничка програма. Наставата за 2 студиски програми од трет циклус студии се организира исклучиво на англиски јазик, а за сите други студиски програми дадена е можност да се организира настава и на англиски јазик, во зависност од заинтересираноста на кандидатите (**Прилог 7: Табела 7.3**).

Универзитетот има отворено и дисперзирани студии низ повеќе градови во Македонија, со цел да се овозможи поголема достапност до студиските програми на Универзитетот и намалување на трошоците на студентите од внатрешноста.

Универзитетот им дава целосна поддршка на сите факултети за стимулирање едукација во која студентот е во центарот, како партнери во процесот на наставата за стекнување на компетенции, со воведување на современи дидактички алатки (ИКТ-технологија, симулатори и едукативен софтвер, тимски работни групи, проекти, учење врз база на решавање на проблеми, интернет-презентации). Важен аспект во развојот на Универзитетот е претставен од страна на наставниот кадар со потврдени компетенции и меѓународно искуство, кој се стреми да ги пренесе своите знаења со современи наставни методи, како и методи на евалуација. Студиските програми континуирано се ажурираат од страна на наставниот кадар, се вклучува практична обука на студентите, со цел подобрување на квалитетот, а студентите навреме се информираат за настанатите промени. Целокупната содржина на сите студиски програми и решенијата за акредитација се јавни и тие се достапни на интернет-страниците на единиците на УКИМ. Содржината на наставните програми, квалитетот на наставата и вежбите, објективноста во оценувањето, како и односот на наставниот кадар кон студентите се евалуираат на крајот од секој семестар од страна на студентите, како на додипломски, така и на магистерски и докторски студии, а резултатите од анкетните прашалници и извештаите за евалуација се објавуваат јавно.

Осум единици од Универзитетот користат електронски систем за поддршка на учењето (е-учење), преку кој на студентите им се достапни сите неопходни материјали за совладување на предметните програми (литература, предавања, презентации, домашни задачи и вежби, како и алатки за визуелизација на одредени концепти), а кој исто така се користи и за комуникација помеѓу студентите и наставниците. Податоците во овие бази постојано се ажурираат и се подобруваат, а Универзитетот активно работи за воведување на електронски систем за поддршка на учењето (е-учење) на сите единици. Како поддршка на електронското учење, УКИМ донесе одлука според која сите нови изданија на Универзитетот ќе им бидат достапни на студентите во електронска форма.

Континуираните едукации се проектираат и се изведуваат во зависност од потребите, а се во корелација со најновите научни достигнувања. Голем дел од студентите се стимулираат со вклучување во научноистражувачки проекти, работилници, конференции и семинари, со можност за презентација на нивните научни достигнувања.

Секоја студиска програма се потврдува со бројот на дипломирани кои се во можност да најдат работа на пазарот на трудот. Во овој поглед, УКИМ има ограничени информации за кариерата на дипломците. Реалните економски состојби во Р. Македонија влијаат и на понудата на работни места. Затоа, ако некоја од студиските програми не е атрактивна за потенцијалните студенти, таа се става во мирување и не се врши запишување нови студенти.

УКИМ е прворангиран во државата, што е негова важна предност за привлекување на студенти од сите делови на земјата и од странство. Странски студенти се запишуваат и студираат на Универзитетот или студираат одреден период во рамките на меѓународни проекти за размена. Зголемувањето на бројот на студиските програми на странски јазици претставува важна цел на УКИМ, за привлекување на поголем број странски студенти, особено за вториот циклус студии. Наставниот кадар и студентите имаат можност за меѓународна соработка, преку Еразмус и Цепус-програмите за мобилност и преку голем број билатерални и меѓународни научноистражувачки проекти. Во извештајниот период, мобилност во странство оствариле вкупно 253 студенти од прв циклус, 140 студенти од втор циклус и 57 студенти од трет циклус студии од УКИМ, со тенденција овој број постојано да се зголемува, со што студентите се здобиваат со дополнителни знаења и вештини, а тоа им овозможува полесно вклучување на пазарот на трудот. На УКИМ мобилност оствариле 47 странски студенти од прв циклус, 14 студенти на втор циклус и 5 студенти од трет циклус студии. Покрај тоа, изготвен е и документот додаток на дипломата која ги вклучува ЕКТС-кредитите, со што пречките за мобилност на студентите, во основа, се елиминирани. Исто така, во овој период, 85 лица од академскиот кадар на УКИМ учествувале преку програмите за мобилност во настава и обука на универзитети во ЕУ. На нашиот Универзитет преку програмите за мобилност учествувале 52 наставника од универзитети во ЕУ (**Прилог 11.**)

Важна стратешка цел за УКИМ е подобрување на квалитетот на студиските програми од втор циклус студии. Бројот на студиски програми е во корелација со бројот на студиски програми од прв циклус и потребите на пазарот на трудот. Во тој контекст, една од општите цели на УКИМ е да ги поттикнува дипломираните од прв циклус да го продолжат своето образование на втор циклус студии. Во текот на трите извештајни години, се забележува тренд на зголемување на бројот на студиски програми од 209 во 2010/11 година на 242 во 2012/13 година (**Прилог 6: Табела 6.1 и 6.2**). Сепак, бројот на запишани студенти опаѓа од 2938 студенти во 2010/11 година на 1840 студенти во 2012/13 година (**Прилог 8: Табела 8.1.2.**). Причините за негативниот тренд на запишување на втор циклус студии може да се препознаат во три сегменти: совпаѓање на кандидатите дипломирани според ЕКТС и пред воведувањето на ЕКТС во 2010/11 година, економските услови произлезени од фактот што вториот циклус се реализира со самофинансирање и големиот број на четиригодишни студиски програми со кои се добива целосно профилирање на кадрите. Исто така, на некои факултети со регулирани професии се изведува интегрирана настава од прв и втор циклус студии (300-360 кредити), а студентите имаат право на директен влез во трет циклус студии.

Универзитетот има во план да се реструктурираат студиските програми од втор циклус, да има помалку, но посилни студиски програми, кои се од значење за пазарот на трудот и, особено, компатибилни со слични програми кои се организираат на развиените европски универзитети. Во таа насока, единиците сè повеќе се стремат кон предлагање заеднички студиски програми, сè со цел подобрување на квалитетот и максимално искористување на сите ресурси и потенцијали на Универзитетот.

Заживувањето на Школата за докторски студии на УКИМ во 2011/12 година евидентно го зголеми интересот на кандидатите за продолжување на студиите на трет циклус. Во академските 2011/12 и 2012/13 се запишани вкупно 513 студенти на 40 студиски програми од различни научни подрачја (**Прилог 7: Табела 7.1. и 7.2. и Прилог 8: Таб. 8.1.3.**)

Лабораториите во рамките на Универзитетот се опремени со највисока технологија, која ги исполнува барањата за изведување на наставните програми, а истражувањата што се изведуваат во овие лаборатории се препознатливи и споредливи со оние изведувани на европските универзитети (**Прилог 14**).

Универзитетот постојано издвојува средства за збогатување на библиотечниот фонд, како со печатени материјали на книги и научни списанија, така и со електронски пристап до научни податоци (**Прилог 21**).

Треба да се спомене и фактот дека единиците на УКИМ се соочуваат со одредени финансиски проблеми за организирање практични активности, како и со тешкотии во изнаоѓањето просторни и кадровски капацитети за реализирање на практичната настава, пред сè поради обемот и различните научни подрачја на дејноста на УКИМ, од една, и големиот број студенти, од друга страна.

4.2.2. Научноистражувачка работа

Научноистражувачката работа се одвива на сите единици на УКИМ и во сите научноистражувачки области. Во однос на изборот на научните методи, единиците се сосема самостојни. Во рамките на единиците на УКИМ постојат 271 научноистражувачка лабораторија (**Прилог 14**). Научните истражувања се изведуваат од страна на наставно-научниот, истражувачкиот кадар, докторантите и од студентите.

Според рангирањето на универзитетите во Р. Македонија спроведено од Универзитетот во Шангај, на барање на Министерството за образование и наука, двапати по ред УКИМ го зазема првото место на ранг-листата. Една од причините за ова е супериорноста на УКИМ во делот на истражувањата во однос на другите универзитети во Р. Македонија. Повеќе критириуми се мерки за успешноста на еден универзитет во поглед на истражувањето. Дел од нив се дадени во **Прилог 22**. Од прилогот може да се забележи дека бројот на трудови објавени во меѓународни списанија во последните 3 години бележи тренд на постојано зголемување. Ова, главно, е резултат на законските прописи според кои, за напредување во звања и посебно, како еден од условите за менторство на докторските студии е утврден број и временски период на објавени трудови во меѓународни списанија. Секако дека и програмата на Владата на Р. Македонија за поддршка на научниците кои ќе објават труд во меѓународно списание со фактор на влијание е посебен мотив за нив, за објавување трудови во меѓународни списанија. Учеството на научниците од УКИМ на домашни и меѓународни конференции/семинари/работилници, исто така, бележи тренд на постојано зголемување во периодот на евалуација. За поголема препознатливост на научните истражувања на меѓународно ниво, дел од единиците на УКИМ го стимулираат објавувањето трудови во меѓународни списанија со фактор на влијание, како и учеството на меѓународни конференции (**Прилог 22: Графикон 22.3**). Исто така, некои од нив издаваат стручни и научни списанија од својата област (**Прилог 22: Табела 22.1**). Посебно треба да се истакне списанието *Macedonian journal of chemistry and chemical engineering* на Институтот за хемија при ПМФ, со импакт-фактор 0,821. (<http://www.mjce.org.mk>).

Во периодот 2010–2013 година, забележителен број членови на наставно-научниот кадар на Универзитетот учествувале и раководеле со научноистражувачки проекти (ТЕМПУС, ФП6, ФП7, ЕРАЗМУС, СЕЕ-ЕРА.НЕТ ПЛУС, НАТО, ИПА, СР-ИЕЕ – 2013, билатерални проекти). Ова укажува на нивото и компатибилноста на научноистражувачката работа на УКИМ со таа на универзитетите во високоразвиените земји (**Прилог 12**). Бројот на проекти кои ги координира УКИМ од 47 во 2010/11 се зголемил на 70 во 2012/13. Освен овие, академскиот кадар од единиците учествува и во други проекти и научноистражувачки студии кои не се менаџираат преку службите на УКИМ.

Во последните неколку години речиси и да нема национални научноистражувачки проекти финансирани од Владата на Р. Македонија. Со програмата на УКИМ за финансирање на по еден научноистражувачки проект на секоја единица, започната во 2011, како и со иницијативата на некои единици да финансираат проекти од сопствени средства, само делумно може да се надомести оваа празнина во научноистражувачката дејност. Ова значи дека УКИМ треба сè повеќе да ја зајакнува соработката со стопанството и меѓународната соработка во областа на истражување, односно зголемување на бројот на меѓународни проекти.

УКИМ организира домашни и меѓународни конференции/работилници/семинари на кои учествуваат и истражувачи од странство, а нивниот број е речиси константен во извештајниот период (**Прилог 22: Графикон 22.2**). Тоа се однесува и на бројот на наши истражувачи поканети за предавања во странство, како и на странски предавачи на УКИМ (**Прилог 22: Графикон 22.5**). За

резултатите од истражувачката дејност говорат и наградите добиени на научни манифестации **(Прилог 22: Графикон 22.4)**.

Единиците на Универзитетот обезбедуваат директен електронски пристап до научни бази на податоци од потесните области на истражување. Една од приоритетните цели на УКИМ е зголемувањето на пристапот до релевантни бази на научни податоци како битен услов за натамошниот развој на научната дејност. **(Прилог 21: Табела 21.2)**.

Студентите се воведуваат во научноистражувачката работа преку учество во научни проекти, но нивната застапеност е мала, споредено со вкупниот број студенти. Посебен акцент е ставен на третиот циклус студии, каде што научноистражувачката работа претставува задолжителен дел од целокупниот процес на докторските студии.

4.3. Придружни академски активности

УКИМ учествува во иницијативи и мрежи кои имаат за цел унапредување на севкупниот општествено-економски амбиент во државата како рамноправен партнер на бизнис-заедницата. Една од тие иницијативи е и Конзорциумот на Европскиот информативен и иновативен центар во Македонија (ЕИИЦМ), во кој покрај УКИМ, како координатор, учествуваат и Фондацијата за менаџмент и индустриско истражување, Агенцијата за поддршка на претприемништвото на Р. Македонија и Стопанската комора на Македонија. Центарот дејствува во рамките на меѓународната Европска мрежа на претприемачи (Enterprise Europe Network-EEN). Европската комисија ја воспостави оваа Мрежа со цел создавање заеднички простор за соработка на малите и средните претпријатија од Европа, каде што тие ќе можат да остварат партнерства во рамките на бизнисот и трансферот на технологии, но и да бидат вклучени во заеднички научни истражувања. На тој начин, преку ЕИИЦМ, овие перспективи им се достапни и на малите и средните претпријатија во Р. Македонија.

На Универзитетот работи Центарот за развој на нови бизниси како резултат на проектот финансиран од Austrian Development Agency. Канцелариите на Центарот за развој на нови бизниси (Business Start-up Centre) се во новата зграда на Машинскиот факултет, како имплементатор на проектот. Центарот организира обуки за претприемаштво и менаџмент на мал бизнис, подготовка на бизнис-планови за сите иновативни, технолошки и научно базирани профитно ориентирани бизнис-идеи од секој заинтересиран и помага во вработувањето на неодамна дипломираните. Целта на Центарот е да се зголеми свеста за претприемаштвото кај студентите и дипломците и да помогне во подобрување на целокупната економска состојба во државата. Сепак, не се сите студенти еднакво заинтересирани и мотивирани за претприемништво. Проценките на Бизнис start-up центарот на УКИМ се дека претприемаштвото како вештина е повеќе застапено помеѓу студентите од следниве области: електротехника, машинство, информатика, економија и земјоделство. И покрај тоа, генералниот став е дека 95% од студентите се повеќе склони кон вклучување во веќе постојни компании, додека само 5% се подготвени за започнување на сопствен бизнис.

Во јуни 2013 година, во соработка со УНПД на ФИНСКИ, е формиран Регионалниот центар за социјални иновации. Основна цел на овој Центар е развивање и промоција на ИКТ-продукти и сервиси кои треба да го подобрат животот на секој граѓанин на Р. Македонија. Во негови рамки, веќе се развиени неколку решенија кои се бесплатно достапни за целата популација (на пример: мобилна апликација за информирање на кризи настани и непогоди, мапа на криминалот на Македонија, мобилна апликација за поддршка на крводарителството) или, пак, за специфични популациски групи (пример: систем за нотификација на производителите на јаболка во Ресен).

Во насока на развивање на концептот за доживотна професионална обука на некои единици на Универзитетот постојат стручни здруженија чии стратегии е насочена кон доживотна обука и професионален развој во различни области, според потребите на вработените и според нивните професионални вештини со цел подобрување на нивните професионални компетенции. На некои единици има формирано и центри за континуирана едукација на кадарот кои организираат професионални програми за обука. Сепак, средствата кои УКИМ ги одвојува за овие намени не се доволни.

Голем дел од вработените на УКИМ учествуваат во активностите на професионалните асоцијации и супервизорски органи и тела, како и комисии во различни министерства: Совет на Народната банка на РМ, Комитетот за претприемништво и иновации на РМ, Институт за стандардизација на РМ, Институт за акредитација на РМ, Комори на вештаци и сл.

Во организација на УКИМ, секоја година се одржува Меѓународниот семинар за македонски јазик, литература и култура. Главна цел на овој Семинар е афирмација и зголемување на интересот за македонскиот јазик, литературата и културата. Најзначајните содржини преку кои доаѓа до израз целокупната образовна, научна и македонистичка дејност на овој Семинар се летната школа и меѓународната научна конференција на која присуствуваат и активно учествуваат учесници од преку 20 земји во светот.

По потпишувањето на Договор за академска, научна и културна соработка со Југозападниот универзитет (Southwestern University) во Ченгу, Кина, во 2013, во рамките на УКИМ е отворен Институт „Конфуциј“, кој има за цел да го унапреди меѓусебното запознавање на народите на двете држави преку изучување на кинескиот јазик, историјата, литературата, уметноста и други аспекти од кинеската култура и општество, како и унапредување на македонско-кинеското економско партнерство и заеднички истражувања.

Универзитетот дава значаен придонес и во збогатувањето на културниот живот на државата, финансирајќи и реализирајќи низа културни и уметнички настани. Концертите на симфонискиот оркестар и хорот на Факултетот за музичка уметност (**Прилог 23: Табела 23.1**), изложбите на Факултетот за ликовна уметност (**Прилог 23: Табела 23.2**), како и настапите на Факултетот за драмски уметности (**Прилог 23: Табела 23.3**) се дел од активностите финансирани и поддржани од Универзитетот. Овде, заслужува да се издвои традиционалната меѓународна театарска манифестација СКОМРАХИ во организација на Факултетот за драмски уметности при УКИМ, која се одржува секоја година со учество на студенти и професори од театарските академии од Европа.

Во рамките на Универзитетот, од неговото формирање до денес, успешно функционира Академското културно-уметничко друштво „Мирче Ацев“, со културно-уметнички активности на академскиот хор и фолклорниот ансамбл.

4.4. Поддршка на студентите

УКИМ нуди бројни можности за поддршка на студентите и константно ги зголемува во согласност со своите стратегиски цели.

Во насока на модернизирање на наставата, УКИМ поддржува воведување на e-learning платформа на сите единици, со која студентите имаат онлајн-пристап на платформата за е-учење и до бази на податоци, како и до административни информации што им ја олеснува административната комуникација, како и комуникацијата со наставниците.

Сите факултети издаваат студентски водич кој им нуди на новите студенти целосни информации за условите, начинот и правилата на студирање, како и информации за инфраструктурата со која располага факултетот, односно Универзитетот.

На поголем број факултети постои системот со тутори/ментори на студентите. Менторите им помагаат на новите студенти полесно да се приспособат кон новиот начин на студирање кој е различен од оној во средното образование. Главна поддршка е во процесот на избор на изборните предмети. Со ваквиот начин на менторирање во голема мера им се олеснува движењето на студентите низ студиите.

Во насока на стимулирање на квалитетот и подобрување на студентскиот стандард, Универзитетот секоја академска година доделува 240 студентски стипендии за упис во прва година. На секој факултет, на најдобро рангираните 10 кандидати на конечните ранг-листи на примени кандидати во категоријата редовни студенти во државната квота им се доделува едногодишна стипендија. Исто така, Универзитетот и единиците посредуваат за добивање на стипендии од локалната заедница и бизнис-компаниите. Голем дел од компаниите финансираат студенти за време на студиите, со можност по дипломирањето да ги вработуваат кај нив. Овој систем е најразвиен кај техничките струки.

Размената на студенти претставува одлична можност студентите да добијат дополнителни искуства во областа на едукацијата и истражувањето. Таа континуирано се промовира и се координира од Одделението за меѓународна соработка и Еразмус-координаторите на факултетите кои се одговорни за сите Еразмус-размени, но и за помош на студентите при аплицирањето, престојот во земјата каде што заминуваат на размена и нивно следење по враќањето на УКИМ. Размената, главно, се остварува во рамките на програмите ERASMUS LLL и ERASMUS MUNDUS ACTION 2. Во рамките на ERASMUS LLL мобилноста се остварува во рамките на потпишаните Еразмус-билатерални договори меѓу УКИМ и универзитети од земјите-членки на Европската унија. Списокот на универзитети со кои УКИМ ја остварува академската мобилност е даден во **Прилог 11**.

Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ е партнер во програми за мобилност на студенти и наставен кадар кои се дел од програмата Еразмус Мундус–Акција 2-партнерства на Европската комисија, и тоа во следниве: BASILEUS, JOINEU-EE, ERAWEB, EUROWEB. Бројот на студенти кои реализирале мобилност е даден во **Прилог 11**. Дополнително, студентите имаат можност за мобилност преку билатералната соработка на единиците со европски факултети и преку проектната соработка. Размена на студенти се организира и преку студентски организации и мрежи, како што се: ELSA, AIESEK, AEGEE, IAESTE, BEST, EESTEC.

Во 2013 година, Универзитетот донесе Правилник за основање и работа на центрите за кариера на единиците. Целта на овие центри е да се идентифицира вистинскиот начин за управување со кариерата, но истовремено да се овозможи и полесно препознавање на студентските и стопанските субјекти на берзата на трудот и поефикасно воспоставување на меѓусебните врски. Иако релативно нови, некои од центрите веќе реализираа одредени активности, главно преку обезбедување практики за студенти, огласи за вработување, саеми за кариера, како и работилници на кои учествуваат работодавачите, посета на компании во Македонија и активна помош за вработување на студентите.

Универзитетот финансиски поддржува и помага во организација на студентските конгреси, летни школи, семинари и работилници, наменети за збогатување на искуствата и знаењата во областите на студирање.

Во рамките на Универзитетот функционира и Универзитетското радио „Студент ФМ 92,9“. Покрај програмата која има за цел да ги информира студентите како и да иницира теми значајни за студентската заедница, Универзитетското радио овозможува и практична настава на студентите по новинарство.

Согласно со определбата на Универзитетот за развивање на рекреативниот и врвниот спорт меѓу студентите, Универзитетот и факултетите, во рамките на финансиските можности, ги помагаат спортските активности на студентите (натпревари, лиги и турнири). Универзитетот поседува и спортски објект кој се наоѓа во кругот на Машинскиот факултет во Скопје, како и отворена спортска површина во склоп на Педагошкиот факултет. Ако се има предвид дека на Универзитетот во просек има повеќе од 30000 студенти годишно, непосредувањето на соодветен рекреативен простор е сериозна слабост на која во иднина треба да се посвети посебно внимание.

Иако, во голема мера, поддршката на студентите е соодветна на потребите на учениците, следниве прашања би можеле да бидат идентификувани како подложни на подобрување: ставање на сè поголем број на курсеви на е-платформата за учење, континуирано ажурирање на материјалите наменети за студентите, онлајн-библиотека со сите стручни дела изготвени од професори на УКИМ, развој на центрите за кариера на сите единици и поддршка на менторскиот систем.

4.5. Финансирање

Финансирањето на целокупната работа на УКИМ се врши со средства добиени од Министерството за образование и наука, средства добиени од партиципацијата која ја плаќаат студентите и од средства од сопствените приходи на единиците на УКИМ.

Вкупниот буџет на УКИМ во 2013 година изнесуваше 49,550,393 евра. Од овие средства 18,181,410 евра (36,69 %) се добиени од Буџетот на РМ, 13,358,913 (26,96 %) од партиципација на студенти, 6,318,407 (12,75 %) од соработка на Универзитетот со стопанството, 2,427,136 (4,90 %) од истражувачки проекти и 9,264,528 (18,70 %) од други извори. Детален преглед на Буџетот на УКИМ во периодот 2010 – 2013 е даден во **Прилог 24: Табела 24.1 и Графикон 24.1**. Структурата на приходи по единици е дадена во **Прилог 24: Графикон 24.2**.

Финансирањето на Универзитетот од страна на Буџетот на РМ е главно дефинирано со бројот на вработени на факултетите: наставен и административен кадар. Најголем дел од овие средства (87%) се наменети за плати, според утврдена вредност на коефициенти по квалификациона структура на вработените на факултетите. 12% од средствата добиени од Буџетот на РМ се наменети за комунални трошоци, главно за греење, а многу мал дел за капитални инвестиции, опрема и материјални трошоци. Ова претставува сериозен проблем во функционирањето на поголем број факултети.

Распределбата на средствата од сопствените приходи (соработка со стопанството, партиципација од студентите и други приходи) е дадена во **Прилог 24: Графикон 24.3**. Меѓу главните трошоци се трошоците за плати и надоместоци од плати во висина од 23,95%, за договорни услуги за изведување на наставата како резултат на зголемениот обем на работа на додипломски и постдипломски студии-24,03 %, за договорни услуги од соработка со стопанството-9,11%, комунални услуги, греење и транспорт и за материјални трошоци-9,11%. Од сопствените средства, 7,58% се трошат за

истражување, купување на опрема и капитални инвестиции. Средствата добиени од меѓународните проекти кои изнесуваат 5% од вкупните приходи на УКИМ се трошат според одобриениот финансиски план на проектот.

Универзитетот располага со 5% од вкупните средства кои единиците ги добиваат од партиципација од студентите и средствата од услугите кои ги даваат единиците. За распределба на овие средства, Сенатот секоја година донесува програма. Овие средства се наменети за остварување на интегративните функции на Универзитетот и главно се трошат за капитални инвестиции, издавачка дејност, членарини во меѓународни организации, научноистражувачки проекти, информациски систем, културни и спортски активности и др.

Главен недостаток во областа на финансирањето е начинот на кој се врши распределбата на средствата од Буџетот на РМ, односно нереалното покривање на трошоците кои ги прави Универзитетот по студент со моменталниот начин на утврдување на висините на партиципација и кофинансирање. Имено, трошоците за студент по различна студиска програма, кои на некој начин се и предуслов за квалитетно студирање, не се земено предвид при одредување на партиципацијата и кофинансирањето. Ова особено негативно се рефлектира на факултетите на кои се потребни лабораториски услови, современа опрема, материјали потребни за настава и вежби. Иако со Законот за високо образование е предвиден Совет за развој и финансирање на високото образование, тој сè уште не е конституиран и не функционира. Сето ова создава тешкотии во усогласување на потребите на УКИМ во финансирањето на својата дејност.

5. Активности за контрола на квалитетот

Со цел зголемување на успешноста и конкурентноста на домашниот и меѓународниот пазар, УКИМ постојано се грижи за квалитетот на универзитетските активности и успешно функционирање на неговите единици, преку спроведување на механизмите за контрола на квалитетот. Контролата на квалитетот се спроведува за сите дејности на Универзитетот: наставно-образовната и научноистражувачка дејност, управувањето, финансирањето, академските и другите активности и приоритети, вклучително и предметните и студиските програми, како и методите на наставата и учењето.

Ректоратот на УКИМ во делот на управување, има сертифициран систем за управување со квалитетот според меѓународниот стандард ISO 9001:2008. Факултетот за електротехника и информациски технологии го поседува истиот систем за управување со квалитет во сите области на дејствување: управување, настава, научноистражувачка работа и апликативна дејност. На поголем број факултети во тек е постапка за сертификација на нивното работење според ISO-стандардите за квалитет, што несомнено придонесува за подигнување на квалитетот на нивното работење.

Самоевалуацијата, надворешната евалуација од страна на Одборот за акредитација и евалуација на високото образование и надворешната евалуација на УКИМ од страна на Европската асоцијација на универзитети (ЕУА) се основните механизми со кои се оценува и се обезбедува квалитетот на работата и дејствувањето на Универзитетот.

На УКИМ се спроведува самоевалуација, како и надворешна евалуација од страна на Одборот за акредитација и евалуација на високото образование. Единиците на УКИМ спроведуваат самоевалуација на интервали од најмногу три години, а извештајот за самоевалуација го доставуваат до Универзитетот и до Министерството за образование и наука. Извештаите јавно се објавуваат на интернет-страниците на единиците, на УКИМ и на Министерството. Во 2002 година беа донесени упатства за спроведување на самоевалуацијата, на ниво на целиот Универзитет, со цел за унифицирано спроведување на процесот од страна на сите членки на УКИМ. На 30 април 2013 година, Универзитетскиот сенат донесе ново Упатство за самоевалуација и обезбедување и оценување на квалитетот на единиците на УКИМ со кое се уредуваат евалуационите методи и постапката за вршење на самоевалуација на факултетите и научните институти на УКИМ (http://www.ukim.edu.mk/mk_content.php?meni=155&glavno=1). Донесувањето на ова Упатство е една од целите поставени со последната самоевалуација за негово подобрување и истовремено е резултат на имплементација на законските прописи. Истата година, од Министерството за образование и наука е донесено Упатство за критериумите за начинот на обезбедување и оценување на квалитетот на високообразовните установи и академскиот кадар на РМ (Сл. весник на РМ бр. 67/2013). Единиците на УКИМ се должни да ја вршат самоевалуацијата согласно со овие упатства.

Самоевалуацијата, како прв чекор од процесот на евалуација, има три главни цели:

- да претстави краток и содржаен преглед на единиците, а особено на наставно-образовниот процес, земајќи го предвид влијанието на научноистражувачката работа врз наставно-образовниот процес;
- да ги анализира силните и слабите страни на единиците (со примена на SWOT-анализа);
- да обезбеди основа која ќе послужи за самоевалуација што ја спроведува УКИМ и надворешна евалуација, која ја врши Одборот за акредитација и евалуација на високото образование.

За успешно спроведување на самоевалуацијата на единиците, наставно-научниот, односно научниот совет на секоја единица, со тајно гласање, избира комисија за евалуација која се состои од седум члена, и тоа пет од редот на наставниците и два од редот на студентите, и поткомисии за евалуација кои ја спроведуваат евалуацијата на студиските програми, а се состојат од по пет члена, три професори и два студента. Покрај спроведувањето на самоевалуација, членовите од комисијата го подготвуваат извештајот за самоевалуација и службено контактираат со органите на единицата и Универзитетот. Извештајот за самоевалуација треба да биде објективен и да ја прикажува реалната состојба на единицата, да ги содржи позитивните страни, но и сите нејзини недостатоци и да содржи предлози за подобрување, во форма на корективни мерки и препораки за надминување на недостатоците и подобрување на квалитетот. Со самоевалуацијата се анализираат повеќе сегменти на единицата: мисијата и целите, стратегијата за остварување на мисијата, студиските и предметните програми, наставниот и соработничкиот кадар, наставно-образовната дејност, студентите, просторните и материјалните услови, логистиката, надворешната соработка, финансирањето, со констатации за слабостите на единицата и со предлози за промени кон квалитативно подобрување. Самоевалуацијата дава одговор и за визијата, улогата и задачите на единицата за во иднина, како и за активностите кои единицата ги презема со цел за подобрување. Гледано долгорочно, во зависност од потребите на пазарот на трудот и општеството секоја единица има своја мисија и стратегија за нејзино остварување. Анализата на стратегијата за остварување на мисијата се врши преку согледување на неколку аспекти кои се однесуваат на следење на промените кои се прават на другите високообразовни и научни институции во земјата и во странство, менување на единицата со цел нејзино подобрување, приспособување на единицата на новите барања и реагирање на барањата од надворешната средина, како и механизмите за подобрување на квалитетот кои ги спроведува менаџментот.

Преку самоевалуацијата на студиските и предметните програми, единиците нив ги подобруваат и ги усогласуваат со студиските и предметните програми на универзитетите во Европа и во светот. Со самоевалуацијата се врши исцрпна и детална анализа на описот на студиската програма, наставниот и соработничкиот кадар кој ја изведува, наставно-образовната дејност, студентите, просторните и материјалните ресурси, логистиката, надворешната соработка, научноистражувачката дејност, целите, бројот на семестрите и часовите, литературата и слично. Покрај самоевалуацијата и осовременувањето на постојните студиски програми, Универзитетот во континуитет воведува и нови студиски програми во зависност од потребите на пазарот.

Соодветно на комисијата за евалуација на секоја од единиците, постои и Комисија за евалуација на Универзитетот, која ја спроведува самоевалуацијата на Универзитетот, а се состои од девет члена, шест професори и три студенти, кои ги избира Сенатот со тајно гласање. Комисијата ја спроведува самоевалуацијата според Упатството за самоевалуација и обезбедување и оценување на квалитетот и е во постојан контакт со комисијата за евалуација на единиците. Согласно со последните измени на Статутот на УКИМ од 2013 година, Комисијата е должна да достави извештај за евалуација до Сенатот најмалку еднаш годишно. Во извештајот се оценува состојбата и се даваат конкретни предлози за надминување на негативните појави во остварувањето на дејностите на Универзитетот.

Квалитетот на академскиот кадар е еден од приоритетите на Универзитетот, а евалуацијата на кадарот се врши според критериуми за избор во наставно-научни звања, оценување на квалитетот и мерки за негово подобрување, и тоа:

- профилот и квалификациите на академскиот кадар, согласно со ЗВО;
- спроведување на усвоените универзитетски единствени критериуми за избор во наставно-научни звања;
- бројот на предмети за секој циклус на студии и бројот на наставници и соработници со кои се реализира наставата;
- пристапот на единицата за унапредување на знаењата на академскиот кадар;
- сооднос помеѓу образованието и истражувањето;
- оценката од страна на студентите.

Посебно треба да се напомене дека оценката од страна на студентите која се добива преку редовните студентски анкети се зема предвид при напредувањето на наставникот во наставно-научно звање. Студентите преку анкетен прашалник го оценуваат посебно секој наставник/соработник според неколку критериуми: подготвеност за предавањата/вежбите, квалитет на изведувањето на наставата, редовност на предавањата и рационалноста во искористувањето на часовите, достапност за консултации и комуникација, објективност во оценувањето, однос кон студентот, достапна литература за совладување на материјалот, усогласеност на предавањата со вежбите, обврски кои студентите треба да ги исполнат за полагање на испитот, како и тежина на испитот. Анкетниот прашалник се пополнува на крајот на секој семестар (**Прилог 25**).

Мерките за подобрување на квалитетот на академскиот кадар на Универзитетот се преземаат со цел за негово подобрување и усовршување, а тие се:

- создавање претпоставки и изградување на механизми за организирано вработување млади стручни кадри кои имаат афинитети за истражувања;
- создавање можности за стручно и научно усовршување во земјата и во странство;
- стимулирање на учеството на визитинг-професори во реализирањето на наставата;
- учество на наши еминентни кадри во универзитетските средини во Европа и во светот;
- преземање мерки за подобрување на материјалниот статус и стимулирање на академскиот кадар;
- обезбедување неопходни финансиски и материјални услови за квалитетна научно-истражувачка работа.

По завршувањето на самоевалуацијата за последниот период од 2010/2011 до 2012/2013 година и изготвувањето на Извештајот за самоевалуација, на Универзитетот ќе биде спроведена надворешна евалуација од страна на Одборот за акредитација и евалуација на високото образование на Р. Македонија. ОАЕ надворешната евалуација ја изведува согласно со стандардите предвидени во препораките на Европската асоцијација за евалуација на високото образование (ENQA) и согласно со Правилникот за организација, работата, начинот на одлучување, методологија за акредитација и евалуација, стандардите за акредитација и евалуација (Сл. весник на РМ, бр. 151/2012), а оценувањето е засновано на критериуми за работењето на високообразовните и научноистражувачките установи, во рамките на четири посебни области. Надворешната евалуација од страна на Одборот за акредитација и евалуација се врши еднаш на пет години, а за таа цел Одборот формира Комисија за надворешна евалуација која се состои од пет члена, и тоа три од меѓународно признати универзитети, од кои најмалку еден од странство, еден член од Одборот за акредитација и евалуација и еден претставник од редот на студентите (Сл. весник на РМ бр. 67/2013).

Со цел приближување кон стандардите и критериумите на универзитетите во Европа и во светот, на УКИМ се спроведува екстерна евалуација согласно со принципите и критериумите на ЕУА.

Процесите на самоевалуација и надворешна евалуација доведоа до ефикасно следење и исполнување на плановите и стратегиските цели и редовно обновување и донесување нови. Со постојаното прибирање податоци овозможено е континуирано следење на целокупната работа и подобрување во оние сегменти каде што имало недостатоци и послаби резултати. Редовната контрола и самоевалуација исто така придонесува до поголема активност од страна на академскиот кадар и постојана посветеност на предметните и студиските програми, нивно подобрување и осовременување согласно со новите достигнувања во науката и воведување нови.

Еден од механизмите за следење на квалитетот на наставата е преку воведување на заеднички електронски систем (iKnow) со кој е воспоставена контрола на процесот на настава од уписот на студенти, електронски студентски прашања и студентски картон, до евиденција на присутноста на студентите и наставниците на наставата.

Генерално, имплементирањето на системот за управување со квалитетот ни овозможува остварување на стратегиските цели на УКИМ. Целокупната дејност на УКИМ е документирана преку низа правилници, регулативи и процедури и е овозможена постојана анализа на резултатите, навремено откривање на слабости и недостатоци, како и можност за побрзо преземање мерки за нивно отстранување.

6. Стратегија за раководење и капацитет за промени

Во услови на економски, политички, социјални и други општествени промени, УКИМ е во ситуација постојано да се адаптира и да изнаоѓа методи и ресурси неопходни за развој. Потврда за тоа е положбата на Универзитетот на национално и на меѓународно ниво.

Стратегијата на менаџментот на УКИМ се заснова на реална SWOT-анализа, која ги зема предвид силните страни, слабостите, можностите и заканите, го поддржува развојот на стратегиските и оперативни планови, со цел надминување на слабостите и понатамошен развој на Универзитетот.

6.1. SWOT

а) Силни страни:

- најголем универзитет во Р. Македонија, препознатлив во домашни и во меѓународни рамки и потврдени вредности како прворангиран универзитет во државата;
- образовната понуда на УКИМ вклучува широк спектар на програми од природно-математичките, биотехничките, техничко-технолошките, медицинските, општествените и хуманистичките науки и уметностите, кои постојано се осовременуваат, реакредитираат и приспособуваат на потребите на пазарот на трудот;
- единствен универзитет во државата кој нуди студиски програми од прв, втор и трет циклус на студии во сите научни подрачја што овозможува создавање на висококвалитетен професионален кадар;
- високопрофесионален наставен кадар кој поседува знаење, искуство и способност да пренесува знаења и вештини насочени кон потребите на студентот, како и да ги комбинира научноистражувачките со образовните активности;
- во рамките на УКИМ дејствува современ Универзитетски компјутерски центар преку кој се обезбедува поврзаност на единиците од УКИМ кон интернет;
- УКИМ располага со современа инфраструктура, дидактички и истражувачки лаборатории со научноистражувачка опрема и софтвер, со што се овозможени оптимални услови за настава, учење и истражување;
- високо ниво на резултати од научноистражувачката работа изразена преку голем број на публикувани трудови и реализирани проекти;
- единиците на УКИМ имаат развиена апликативна дејност и учествуваат во процесите од поширок јавен и државен интерес;
- управувачката структура е интегрирана од врвот до базата, со висок степен на автономија на единиците и вклученост на академскиот кадар и студентите во предлагањето и носењето на одлуки и креирање на политиките на Универзитетот;
- единствен универзитет во регионот на кој студентскиот правобранител се избира од редот на студентите.

б) Слабости:

- потреба од перманентна обука на наставниот кадар за аплицирање на меѓународни проекти;
- решавање на финансирањето наменето за обука и организација на активности за усовршување на академскиот кадар и администрацијата;
- тековна контрола и следење на корективните мерки произлезени од самовалуацијата на единиците во насока на подобрување на квалитетот;
- следењето на дипломираните по завршувањето на студиите и нивното вклучување на пазарот на трудот да се имплементира на сите единици;
- мал број студиски програми на англиски јазик;
- големи групи студенти за реализација на наставата на некои единици;
- тешкотии при реализацијата на практичната настава за одредени предметни содржини, како и на задолжителната практика во стопанските субјекти;
- недоволна заинтересираност на студентите за вклучување во студентските организации и воннаставните активности на Универзитетот;
- тешкотии во имплементацијата на законските решенија поради сè уште неформираниот Совет за финансирање на високото образование и соодветно на тоа, отсуството на модел и критериуми за финансирање на високото образование.

в) Можности:

- УКИМ е прворангиран универзитет во државата;
- најголем број матуранти во државата и особено оние со највисок успех се запишуваат на УКИМ;

- компатибилноста со европските програми за високо образование и обука го зголемуваат интересот за програмите на УКИМ;
- зголемување на бројот на национални и меѓународни меѓуниверзитетски договори за соработка кои ќе овозможат размена на искуства и нови можности во образовната и истражувачката дејност;
- зголемување на предлог-апликациите за европските фондови и меѓународните грантови за истражување, како потенцијални извори на финансирање;
- ангажирање на млад кадар преку промоција на проекти и можности за истражување;
- креирање и учество во мултидисциплинарни проекти од областа на екологијата, здравството, енергетиката и сл.
- развој на програми за мобилност и зголемување на бројот на мобилности на наставниот кадар и студентите од трите циклуси на студирање;
- користење на интернет и други комуникациски ресурси за развој на програми за далечинско и доживотно учење;
- креирање на студиски програми на англиски јазик за зголемување на бројот на странски студенти и мобилност;
- соработка со бизнис-заедницата за трансфер на технологии, развој на иновации и патенти што ќе резултира во подобрување на материјално-финансиската состојба на Универзитетот;
- изготвување на прирачник за контрола на квалитетот и корективни мерки и воведување систем за управување со квалитетот на сите единици.

г) **Закани:**

- недефинирани критериуми за финансирање на високото образование;
- намалување и ограничување на висината на школарината во државната квота и во квотата студенти со кофинансирање;
- нелојална конкуренција од други високообразовни установи заради снижени критериуми при реализација на наставно-образовниот процес;
- постојаната економска криза доведува до намалување на побарувачката на работна сила на пазарот на трудот и ставање во мирување на одредени студиски програми;
- ограничени финансиски можности за унапредување на научноистражувачката работа и незначителен број на проекти финансирани од државата;
- ограничените можности за истражување во стопанството го намалуваат интересот за трет циклус на студии;
- ниското ниво на плати може да доведе до одлив на кадарот;
- рестриktivната политика на вработување може да доведе до неповолна старосна структура на наставниот кадар на Универзитетот и одлив на млад кадровски потенцијал надвор од државата.

7. Заклучок

Врз основа на SWOT-анализата може да се заклучи дека Универзитетот како најголем и најдобар универзитет, прворангиран во државата, со квалитетен наставен и истражувачки кадар, инфраструктура, опрема, образовна понуда и резултати од научноистражувачката и апликативната дејност, треба во иднина да посвети внимание на следново:

Во наставната дејност треба да се продолжи со процесот на континуирано усогласување на студиските програми со европските, но истовремено повторно да се бара од ресорното министерство измена на Законот за високото образование кој предвидува задолжителна повторна акредитација на секоја програма без оглед на процентот на измени кои се направени во програмата, што го отежнува следењето на современите текови во образованието и науката. Исто така, повторно треба да се иницира барањето за законско прецизирање за студиските програми од регулираните професии, кои треба да бидат изземени од моделот 60:30:10. Универзитетот треба да продолжи со зголемување на понудата на студиските програми на англиски јазик, но да се најде начин овие програми да бидат финансиски покриени од државата.

Потребна е стратегија за надминување на проблемот со старосната структура на кадарот која треба да се изработи заедно со Министерството за образование и наука, со оглед на тоа што Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ е државен универзитет и не може самостојно, односно без дозвола од Министерството да вработува нов кадар.

Во однос на научноистражувачката дејност, треба да се продолжи со понатамошен развој на истражувачката инфраструктура со зголемување на бројот на апликации за меѓународни проекти како потенцијални извори на финансирање, со цел зголемување на резултатите од истражувањата (публикации, конференции).

УКИМ е потребно да продолжи со зајакнувањето на студентскиот стандард преку механизмите и можностите кои му стојат на располагање (стипендии, издавачка дејност, спорт, култура и сл.) и со поддршка на активностите на студентските асоцијации, друштва и организации.

Исто така, потребно е интензивирање на соработката со бизнис-заедницата за трансфер на технологии, развој на иновации и патенти што ќе резултира во подобрување на материјално-финансиската состојба на Универзитетот.

За подобрување на материјално-финансиската состојба на Универзитетот, треба да се продолжи со барање до надлежните органи за формирање на Советот за финансирање на високото образование, бидејќи без модел на финансирање, нормалното функционирање, предвидените активности и стратегии за развој е тешко да се реализираат.

Планираните мерки за корекција и отстранување на слабостите се предвидени и во Акциониот план за 2012/13-2015/16, кој е даден во прилог (**Прилог 27**).

8. Листа на прилози

Втор дел:

- Прилог 1. Структура на УКИМ
- Прилог 2. Организациона шема на управување на УКИМ
- Прилог 3. Структура и организациона шема на управување на единиците на УКИМ
- Прилог 4. Имот на УКИМ
- Прилог 5. Студиски програми од прв циклус студии на УКИМ
- Прилог 6. Студиски програми од втор циклус студии на УКИМ
- Прилог 7. Студиски програми од трет циклус студии на УКИМ
- Прилог 8. Запишани студенти на прв, втор и трет циклус студии за периодот 2010/2011-2012/2013 година

Трет дел:

- Прилог 9. Академски кадар на УКИМ, 2010-2013
- Прилог 10. Административно-технички кадар на УКИМ, 2010-2013 година
- Прилог 11. Мобилност на УКИМ
- Прилог 12. Меѓународни проекти на УКИМ
- Прилог 13. Erasmus LLL-билатерални договори за мобилност
- Прилог 14. Инфраструктура за наставна и научноистражувачка работа на УКИМ
- Прилог 15. Преглед на лаборатории опремени со проект на Министерството за образование и наука на РМ
- Прилог 16. Членови на МАНУ од академскиот кадар на УКИМ
- Прилог 17. Организациона шема на Централната стручна и административна служба – Ректорат на УКИМ
- Прилог 18. Организациона структура на стручните и административни служби на единиците на УКИМ
- Прилог 19. Регионални академски мрежи и програми во кои учествува УКИМ
- Прилог 20. Билатерална договорна соработка со универзитети во Европа и во светот (2008-2014)
- Прилог 21. Библиотечен фонд на УКИМ
- Прилог 22. Научноистражувачка дејност на УКИМ
- Прилог 23. Настапи и изложби на единиците на УКИМ
- Прилог 24. Финансии на УКИМ
- Прилог 25. Анкетен прашалник
- Прилог 26. Стратегиски план за работа на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје (2012-2016)
- Прилог 27. Акционен план за работа на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје (2012-2016)